

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut sociologických studií

Katedra veřejné a sociální politiky

Bakalářská práce

2018

Markéta Šlechtová

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut sociologických studií

Katedra veřejné a sociální politiky

**Postoje českých politických stran k institutu veřejné služby
v České republice**

Bakalářská práce

Autor práce: Markéta Šlechtová

Studijní program: Politologie a veřejná politika

Vedoucí práce: Mgr. Miriam Kotrusová, Ph.D.

Rok obhajoby: 2018

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 10. 5. 2018

Markéta Šlechtová

Bibliografický záznam

ŠLECHTOVÁ, Markéta. *Postoje českých politických stran k institutu veřejné služby v České republice*. Praha, 2018. 49 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií. Katedra veřejné a sociální politiky. Vedoucí diplomové práce Mgr. Miriam Kotrusová, Ph.D.

Rozsah práce: 63 165 znaků

Anotace

V důsledku ekonomické nákladnosti klasického *welfare* a dalších příčin došlo v evropských zemích, včetně České republiky, k zavedení aktivizačních opatření typu *workfare*. Jedním z nich je i veřejná služba, která je chápána jako pomoc obci formou veřejně prospěšných prací. K zavedení veřejné služby do českého právního řádu došlo v roce 2008 a od té doby prošel tento institut řadou změn, které vyústily až v jeho aktuální podobu, jež nabyla účinnosti 1. 2. 2017. Dle teorie advokačních koalic je možné v konkrétním politickém subsystému identifikovat přesvědčení politických aktérů a jejich koalice. Tato práce si klade za cíl identifikovat přesvědčení politických stran v politickém subsystému veřejné služby v České republice s důrazem na *policy core beliefs* a vymezit jejich advokační koalice v tomto subsystému.

Annotation

Due to the high public expenses connected with the classic welfare and other reasons, the European countries including the Czech Republic adopted certain measures falling within the workfare concept. One of them is the public service, which is construed as a help activity in favour of a municipality consisting in publicly beneficial services. The public service rule was enacted into Czech law in 2008 and has undergone several changes since that time. These changes resulted in the current legislation which became effective on 1 February 2017. According to the Advocacy Coalition Framework, it is possible within a policy subsystem to identify certain beliefs of the policy actors and their advocacy coalitions. This bachelor thesis aims to identify the beliefs of the political parties within the policy subsystem of public service in the Czech Republic with the focus on the policy core beliefs and to determine their advocacy coalitions in this subsystem.

Klíčová slova

Veřejná služba, aktivizace, workfare, sociální spravedlnost, nezaměstnanost, teorie advokačních koalic, přesvědčení.

Keywords

Public service, activation, workfare, social justice, unemployment, advocacy coalition framework, beliefs.

Title

Beliefs of Czech Political Parties with Respect to Public Service in Czech Republic

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Miriam Kotrusové, Ph.D. za její odborné vedení mé bakalářské práce a veškerou ochotu, čas a pomoc při jejím sepsání.

Obsah

Úvod.....	8
1 Uvedení do výzkumného problému.....	10
3 Cíle práce a výzkumné otázky.....	13
4 Metodologie.....	14
4.1 Metody sběru dat.....	14
4.2 Metody analýzy dat.....	14
5 Teoretická a hodnotová východiska.....	18
5.1 Teorie advokačních koalic.....	18
5.1.1 Politický subsystém.....	18
5.1.2 Přesvědčení.....	19
5.1.3 Koalice.....	20
5.2 Aktivizace.....	20
5.2.1 Workfare.....	21
5.3 Sociální spravedlnost.....	22
6 Vývoj veřejné služby v letech 2008 až 2016.....	24
7 Policy core beliefs.....	28
7.1 ODS.....	28
7.2 TOP 09.....	28
7.3 ČSSD.....	29
7.4 KSČM.....	30
7.5 KDU-ČSL.....	30
7.6 ANO.....	31
8 Vymezení advokačních koalic.....	33
Závěr.....	35
Summary.....	37
Použitá literatura.....	39
Seznam příloh.....	48

Úvod

Tato bakalářská práce se zabývá postoji českých politických stran k institutu veřejné služby. Aktuální právní úpravu veřejné služby nalezneme v zákoně č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi. Ust. § 18a tohoto zákona definuje veřejnou službu jako: „*pomoc obcím nebo dalším subjektům zejména v oblastech zlepšování životního prostředí, udržování čistoty ulic a jiných veřejných prostranství, pomoc v oblasti kulturního a sportovního rozvoje a sociální péče*“. Tato úprava veřejné služby je výsledkem vývoje, který započal zakotvením veřejné služby do českého právního řádu v roce 2008. Následně, v letech 2011, 2012 a 2016, došlo ke klíčovým změnám této úpravy, které měly vliv na implementaci veřejné služby v praxi.

Veřejná služba je společensky citlivé téma a pro její další vývoj je důležité uchopení názorů politických stran na tento institut. Jedná se o aktuální téma, protože současná úprava veřejné služby nabyla účinnosti minulý rok. V neposlední řadě toto téma vyvolává názorové střety mezi politickými stranami, což dokazují časté změny úpravy v krátkém časovém období. Z těchto důvodů je vhodné se tímto tématem zabývat a přínos této práce spočívá také v provedení rozhovorů s předními představiteli hlavních politických stran, které mají na fungování veřejné služby v České republice velký vliv.

Tato bakalářská práce vychází z teorie advokačních koalic. Dle teorie advokačních koalic lze změny veřejné politiky zkoumat v kontextu přesvědčení relevantních aktérů v určitém politickém subsystému. Tato práce si klade za cíl identifikovat přesvědčení politických stran v politickém subsystému veřejné služby v České republice s důrazem na *policy core beliefs* (tj. přesvědčení politických aktérů ve vztahu ke konkrétní veřejné politice – veřejné službě) a vymezit advokační koalice v tomto politickém subsystému. (Teorie advokačních koalic v této práci nebude aplikována v jejím úplném rozsahu, protože cílem není vysvětlit proces změn veřejné služby jako takových.)

K dosažení výzkumného cíle dojde za pomoci těchto výzkumných otázek: 1) Jak relevantní politické strany chápou princip veřejné služby a jaké pojetí veřejné služby zastávají? a 2) Jaká můžeme identifikovat přesvědčení a advokační koalice relevantních politických stran v subsystému veřejné služby?

Po strukturální stránce je práce členěna na jednotlivé kapitoly a podkapitoly. Po úvodu následuje uvedení do výzkumného problému, popis metodologie a teoretických a hodnotových východisek. Účelem těchto kapitol je poskytnout čtenáři teoretický kontext výzkumného problému a představit mu základní východiska, která budou v rámci výzkumu

uplatněna. Poté následují kapitoly věnované vývoji veřejné služby v letech 2008 až 2016, identifikaci *policy core beliefs* relevantních politických stran a vymezení jejich advokačních koalic ve zkoumaném subsystému pomocí konceptů přesvědčení a advokačních koalic.

Tato práce vychází z kvalitativní metodologie. Data byla použita sekundární i primární – ta byla získána pomocí polostrukturovaných rozhovorů s relevantními představiteli politických stran. Pokud jde o metody analýzy dat, k dosažení výzkumného cíle byla použita analýza událostí a obsahová analýza.

1 Uvedení do výzkumného problému

Veřejná služba spadá v našem pojetí pod širší koncept *workfare*, jehož cílem je dosažení blahobytu jedince podmíněného jeho vlastní aktivitou (viz. kapitola 5.2.1) (Kotýnková, 2009). Jedná se o jedno z aktivizačních opatření – cílí na osoby nezaměstnané a usiluje o jejich aktivizaci, má motivovat nezaměstnané pod hrozbou sankce odnětí sociálních dávek. Motivace může konkrétně spočívat ve zvýšení sociální dávky či naopak hrozbě ztráty nároku na tuto dávku, pokud osoba veřejnou službu odmítne vykonat. Názor, zda a v jaké formě má veřejná služba fungovat, se proto dotýká nejobecnějších přesvědčení aktérů, jako je např. postoj k sociální spravedlnosti (viz. kapitola 5.3) a další.

Veřejná služba byla do českého právního řádu zavedena zákonem č. 382/2008 Sb., který změnil zákon o pomoci v hmotné nouzi a související zákony. Přijetí tohoto zákona bylo výsledkem přechodu od *welfare state* k *workfare state* v oblasti hmotné nouze v České republice, jak je blíže vysvětleno v kapitole 5. Původní návrh této novely sice výslovně o veřejné službě nehovořil, avšak zahrnoval podobné pravidlo, dle kterého se sociální dávka (konkrétně příspěvek na živobytí) vypočítal na základě částky živobytí, která byla závislá na odpracování určitého počtu hodin dobrovolnické služby: „*částka živobytí osoby, která vykonávala dobrovolnickou službu v rozsahu alespoň 30 hodin v kalendářním měsíci, se vypočte jako částka existenčního minima zvýšená o polovinu rozdílu mezi životním minimem osoby a existenčním minimem.*“ (Návrh zákona, 2008). Návrh rovněž zavedl výjimku z obecného pravidla, dle kterého se u osoby pobírající příspěvek na živobytí déle než 6 měsíců rovnala částka živobytí existenčnímu minimu. Toto pravidlo nemělo napříště platit, pokud osoba vykonala stanovený rozsah hodin dobrovolnické služby – v takovém případě se jí částka živobytí vypočetla dle standardních pravidel (Návrh zákona, 2008).

Pojem „veřejná služba“ se do návrhu zákona, a tím také do zákona o pomoci v hmotné nouzi, dostal až v důsledku přijetí pozměňovacího návrhu poslance KDU-ČSL L. Hovorky. Ten po diskuzi s dobrovolnickými organizacemi poukázal na nevhodné propojení finanční motivace s dobrovolnickou službou, kterou osoby vykonávají z jiných důvodů, než je finanční motivace. Proto navrhl a prosadil, aby se uvedená změna pravidel poskytování příspěvku na živobytí rozšířila také na zcela nový institut – veřejnou službu, kterou vykonává osoba v hmotné nouzi právě z důvodu finanční motivace k výkonu pracovní činnosti (Pozměňovací návrh, 2008).

Další změnu úprava veřejné služby doznala v důsledku přijetí zákona č. 366/2011 Sb., který změnil zákon o pomoci v hmotné nouzi a zákona č. 367/2011 Sb., který změnil zákon o zaměstnanosti. Jednalo se o nejzásadnější změnu v celém vývoji veřejné služby, protože naprosto měnila základní principy fungování a aplikace veřejné služby v České republice. Její klíčová povaha spočívala zejména v tom, že došlo k zavedení povinné veřejné služby namísto její dosavadní dobrovolné formy. Ust. § 30 odst. 2 písm. d) zákona o zaměstnanosti dávalo nově úřadu práce pravomoc vyřadit uchazeče o zaměstnání z evidence uchazečů o zaměstnání, pokud bez vážného důvodu odmítl nabídku od úřadu práce vykonávat veřejnou službu v rozsahu nejvýše 20 hodin týdně v případě, že je uchazeč veden v evidenci uchazečů o zaměstnání nepřetržitě déle než dva měsíce. V důsledku vyřazení z evidence uchazečů o zaměstnání ztrácela nezaměstnaná osoba nárok na podporu v nezaměstnanosti. Oproti úpravě zavedené původně v roce 2008 se tedy veřejná služba tímto rozšířila i na krátkodobě nezaměstnané osoby a stala se nově podmínkou výplaty sociální dávky (doposud výkon či odmítnutí výkonu veřejné služby měly dopad pouze na její výši s tím, že minimální výše byla zachována každé osobě). Popsaná změna vyvolala vášnivé diskuze při projednávání předložených návrhů zákonů v Poslanecké sněmovně. Změna narážela na možný rozpor s ústavními právy občanů, což zejména ČSSD zdůrazňovala již při diskuzi v Poslanecké sněmovně. Přesto byly oba zákony přijaty hlasy poslanců tehdejší vládní koalice tvořené ODS, TOP 09 a Věci veřejnými.

Pravidlo umožňující vyřadit osobu z evidence uchazečů o zaměstnání ale nezůstalo v platnosti na dlouho. ČSSD dostála svým slibům, že v případě přijetí změny veřejné služby v její povinnou formu podá ústavní stížnost k Ústavnímu soudu, aby přezkoumal ústavnost této úpravy. V roce 2012 podalo 45 poslanců ČSSD ústavní stížnost a na jejím základě vydal Ústavní soud náleží Pl. ÚS 1/12 ze dne 27. 11. 2012, kterým rozhodl, že se ust. § 30 odst. 2 písm. d) zákona o zaměstnanosti ruší. Ústavní soud dal stěžovatelům zapravdu v tom, že vyřadit osobu z evidence uchazečů o zaměstnání poté, co je v ní nepřetržitě vedena po dobu dvou měsíců a odmítne bez vážného důvodu vykonávat veřejnou službu na návrh úřadu práce, je v rozporu s řadou základních práv, které každému občanovi garantuje ústavní pořádek České republiky, jako je například právo na spravedlivou odměnu či právo na svobodnou volbu povolání a také je takové pravidlo v rozporu se zákazem nucených prací (Nález, 2012). Veřejnou službu upravenou v zákoně o pomoci v hmotné nouzi ale Ústavní soud ponechal v platnosti, neboť ta sama o sobě protiústavní dle jeho názoru není. Ta však zůstala bez jakékoliv vazby na motivační prvky, a proto se její uplatnění v praxi vytrácelo.

Na tuto situaci se pokusili v roce 2013 zareagovat senátoři v čele s Jaroslavem Zemanem (ODS). Senátoři připravili senátní návrh zákona, který Senát schválil. Poté byl tento návrh Senátem předložen Poslanecké sněmovně a ta jej rovněž schválila. Důvodová zpráva k tomuto zákonu uvádí, že: „Návrh je předkládán s cílem upravit institut veřejné služby (dále jen „VS“) v souladu s nálezem Ústavního soudu ČR [...]. V současné době sice mohou VS dobrovolně vykonávat osoby v hmotné nouzi a osoby v evidenci uchazečů o zaměstnání [...], avšak jejich činnost není nijak bonifikována.“ (Důvodová zpráva, 2016). Tato novela zákona o pomoci v hmotné nouzi tedy reagovala na shora uvedený náleží Ústavního soudu a situaci vzniklou po zrušení § 30 odst. 2 písm. d) zákona o zaměstnanosti. Nově bylo zavedeno pravidlo podobné úpravě z roku 2008, že v případě, kdy osoba vykoná veřejnou službu ve stanoveném rozsahu, zvýší se jí dávka v hmotné nouzi nad základní výši. Dle této současné úpravy konkrétně platí, že osoby, které jsou nezaměstnané po dobu 6 měsíců, pobírají příspěvek na živobytí vypočtený nikoliv z životního minima (tj. 3410 Kč), ale z nižšího existenčního minima (tj. 2200 Kč). Při odpracování alespoň 20 hodin veřejné služby týdně se výše dávky vrací zpět na výši před touto novelou a v případě výkonu více než 30 hodin veřejné služby měsíčně si osoba může dávku zvýšit nad výši, kterou by získala před zavedením této novely (Zákon č. 367/2016).

3 Cíle práce a výzkumné otázky

Hlavním cílem této práce je v rámci historického vývoje veřejné služby identifikovat přesvědčení hlavních politických stran v politickém subsystému veřejné služby v České republice s důrazem na *policy core beliefs*. Dalším cílem práce je vymežit advokační koalice relevantních politických stran v tomto politickém subsystému.

K dosažení uvedených cílů mi pomohou následující výzkumné otázky:

- 1) Jak relevantní politické strany chápou princip veřejné služby a jaké pojetí veřejné služby zastávají?
- 2) Jaká můžeme identifikovat přesvědčení a advokační koalice relevantních politických stran v subsystému veřejné služby?

4 Metodologie

4.1 Metody sběru dat

K analýze jsem použila jak primární, tak sekundární data. Primární data jsem získala provedením polostrukturovaných rozhovorů s vybranými představiteli politických stran. Sekundární data jsem čerpala zejména z řady veřejně-politických dokumentů různorodé povahy (viz dále).

4.2 Metody analýzy dat

K dosažení výzkumného cíle bylo nejprve nezbytné získat přehled o relevantních událostech týkajících se veřejné služby v České republice. Proto jsem v první fázi výzkumu provedla analýzu událostí, pomocí které jsem relevantní události analyzovala. Před provedením analýzy událostí jsem musela určit její časový rámec a stanovit kritéria pro posouzení, která událost bude pro účely této práce považována za relevantní. Tyto předpoklady musí výzkumník stanovit vždy s ohledem na výzkumný cíl.

Časový rámec analýzy událostí jsem určila roky 2008 a 2016, a to proto, že: (a) v roce 2008 byla poprvé veřejná služba do českého právního řádu zavedena a (b) v roce 2016 došlo k poslední změně její úpravy a v této podobě platí dodnes. Takto zvolený časový rámec proto zahrnuje celou historii veřejné služby v České republice, tj. obsahuje všechny změny její úpravy od jejího zavedení až po současnost. Poté jsem pro účely provedení analýzy událostí stanovila kritéria relevance událostí. S ohledem na výzkumný cíl práce jsem za relevantní událost považovala událost, která: (a) se uskutečnila v časovém rámci analýzy, (b) představovala změnu veřejné služby v České republice a (c) podílela se na ní alespoň jedna česká politická strana.

Po splnění těchto předpokladů analýzy jsem již přikročila k jejímu provedení. Postupovala jsem chronologicky od jedné události k další. Události, které nesplňovaly stanovená kritéria relevance, jsem další analýze nepodrobila. V případě relevantních událostí jsem se naopak zaměřila na informace, které politické strany se této události účastnily, jak se v jejím důsledku veřejná služba změnila, jak jednotlivé politické strany o této změně hlasovaly, kteří jejich představitelé sehráli v jejím přijetí zásadní roli, které politické strany byly v té době zastoupeny v Poslanecké sněmovně a zda podávaly nějaké pozměňovací návrhy či návrhy na zamítnutí změny. Po dokončení analýzy událostí jsem získané výstupy dále podrobila revizi, abych získala přehled o tom, které události, politické strany a jejich představitelé byli relevantní v realizaci změn veřejné služby. Ačkoliv některé politické strany byly zapojeny do zavedení změn v rámci relevantních událostí, dospěla jsem k závěru, že pro účely této

práce mohou být z dalšího výzkumu vypuštěny. Jednalo se o Věci veřejné a Úsvit, které již zanikly a dále Stranu zelených, která se účastnila změn veřejné služby jen marginálně.

Na data vyplývající z analýzy událostí jsem navázala obsahovou analýzou dokumentů. Obsahová analýza je dle autorů teorie advokačních koalic jednou z nejvíce užívaných metod ke zkoumání přesvědčení aktérů v politickém subsystému (Weible, 2009). Podobně jako v případě analýzy událostí je i v případě obsahové analýzy nezbytné na jejím počátku stanovit kritéria relevance dokumentů, pomocí kterých výzkumník určí, které dokumenty bude analyzovat. Tato kritéria jsem pro účely této práce stanovila tak, že jsem analyzovala obsah dokumentu, pokud: (a) vykazoval úzkou spojitost s alespoň jednou z relevantních událostí, (b) týkal se alespoň jedné relevantní politické strany a (c) alespoň jednoho relevantního představitele.

Kritéria relevance splnily veřejně-politické dokumenty různorodé povahy. Jednalo se zejména o programová prohlášení vlád z let 2007, 2010 a 2013, volební programy hlavních politických stran z let 2006, 2010 a 2013, záznamy o hlasování v Poslanecké sněmovně z let 2008, 2011 a 2016, stenoprotokoly ze schůzí Poslanecké sněmovny ze dne 23. 4. 2008, 19. 8. 2008, 8. 6. 2011, 1. 9. 2011, 9. 9. 2011, 9. 12. 2014, 22. 4. 2016 a 7. 9. 2016, zápisy z jednání Výboru pro sociální politiku ze dne 26. 6. 2008 a 15. 4. 2015 a důvodové zprávy k návrhům zákonů č. 382/2008 Sb., 366/2011 Sb., 367/2011 Sb. a 367/2016 Sb., které spadají do zkoumaného časového rámce. V obsahu těchto dokumentů jsem identifikovala řadu názorů relevantních politických stran na veřejnou službu, její nastavení a na další související otázky. Relevantní dokumenty, které byly analyzovány, jsem pro přehlednost třídila dle relevantní události, relevantní politické strany a relevantního představitele, tak abych mohla snadno propojit jednotlivé názory s těmito proměnnými. Výsledkem obsahové analýzy bylo identifikování názorů a postojů relevantních politických stran ve vztahu k veřejné službě v České republice.

Jako další krok jsem vybrala respondenty pro provedení polostrukturovaných rozhovorů, jejichž prostřednictvím jsem získala primární data o názorech relevantních politických stran na veřejnou službu v České republice. Výběr respondentů jsem provedla na základě tohoto klíče: (a) musí se jednat o osobu, která je relevantním představitelem jedné relevantní politické strany (tj. sehrála důležitou roli v rámci vývoje veřejné služby například tím, že byla zástupcem předkladatele návrhů zákonů, zpravodajem či aktivně vystupovala při projednávání návrhů v Poslanecké sněmovně) a (b) která se vývoje veřejné služby aktivně účastnila. Zvolila jsem vždy alespoň jednoho relevantního představitele z každé relevantní politické strany, aby

získaná primární data byla co nejvíce komplexní a použitelná k dosažení výzkumného cíle. Konkrétně jsem oslovila tyto představitele relevantních politických stran: P. Nečas, L. Kohoutová a J. Zeman (ODS), J. Drábek a M. Pekarová Adamová (TOP 09), L. Mazuchová, Z. Kailová a M. Marksová (ČSSD), M. Semelová (KSČM), L. Hovorka (KDU-ČSL) a J. Pastuchová (ANO).

Jednotlivé respondenty jsem oslovila pomocí emailů, ve kterých jsem se jim představila, stručně je seznámila s tématem a cílem této bakalářské práce a zdůraznila jsem důvod, pro který byl daný respondent vybrán k provedení rozhovoru (tj. jeho úlohu v procesu změn veřejné služby ve zkoumaném časovém období). Rovněž jsem zdůraznila, že odpovědi budou využity pouze k účelům této práce, jak je uvedeno v informovaném souhlasu (viz. Příloha č. 1).

Z oslovených respondentů jsem získala odpověď od L. Kohoutové (ODS), J. Drábka a M. Pekarové Adamové (TOP 09), M. Semelové (KSČM), L. Hovorky (KDU-ČSL) a J. Pastuchové (ANO). Ostatní oslovení respondenti na mou žádost nereagovali.

Po obdržení kladné odpovědi od respondenta jsem mu zaslala okruhy (typy) otázek a požádala ho o sdělení, zda odmítá na některou otázku odpovědět, a o zvolení termínu a času setkání. V případě, že bylo osobní setkání mimo časové možnosti respondenta, jsem ho požádala o písemné zodpovězení vybraných otázek. Dále jsem si sestavila scénář průběhu každého rozhovoru s konkrétním respondentem ve formě otázek sestavených s ohledem na funkci, relevantní událost a roli, kterou daný respondent v procesu změn veřejné služby sehrál. Při provádění rozhovorů jsem se pořadím ani obsahem otázek neřídila zcela striktně. Respondenti často uváděli ve svých odpovědích informace, které vyvolávaly dodatečné navazující otázky, které jsem do rozhovoru zahrnula, pokud mi to přišlo s ohledem na cíl práce vhodné.

Po získání sekundárních i primárních dat o názorech relevantních politických stran jsem přistoupila k aplikaci konceptů přesvědčení (*beliefs*) a advokačních koalic (*advocacy coalitions*) podle teorie advokačních koalic. V souladu s cílem práce jsem zkoumala *policy core beliefs* relevantních politických stran, protože v této úrovni přesvědčení se tvoří advokační koalice v daném subsystému, a vymezila jsem advokační koalice těchto stran v politickém subsystému veřejné služby v České republice. Předpokladem identifikace *policy core beliefs* je stanovení otázek, ke kterým budu postoje stran zkoumat. Dle teorie advokačních koalic platí, že zkoumání dvou až tří *policy core beliefs* vede k odhalení minimálně dvou advokačních koalic v politickém subsystému (Weible, Sabatier, 2007).

Policy core beliefs jsem proto zkoumala pomocí postojů stran k těmto otázkám: (a) Je strana pro zavedení veřejné služby a vnímá její zavedení jako důležité? a (b) Má být veřejná služba podmínkou výplaty sociální dávky nebo její základní výše?

Posledním krokem bylo vymezení advokačních koalic v politickém subsystému veřejné služby v České republice. Koalici politické strany tvoří, pokud (a) se shodují v obou zkoumaných *policy core beliefs* a (b) vykazují míru koordinovaného postupu (Weible, Sabatier, 2007). Splnění těchto podmínek jsem vyhodnotila a určila advokační koalice relevantních politických stran v politickém subsystému veřejné služby v České republice, čímž došlo k naplnění výzkumného cíle této práce.

5 Teoretická a hodnotová východiska

5.1 Teorie advokačních koalic

Hlavním teoretickým východiskem této práce je teorie advokačních koalic, kterou představil v roce 1988 P. A. Sabatier. Dle této teorie lze změny politiky zkoumat v rámci určitého politického subsystému díky analýze přesvědčení politických aktérů. Vychází ze tří premis: (a) tvorbu veřejné politiky je třeba zkoumat po delší době (zhruba deseti letech), (b) jednotkou analýzy je politický subsystém (*policy subsystem*) - soubor veřejných i soukromých aktérů, kteří se problémem aktivně zabývají a (c) politiky v sobě inkorporují teorie aktérů a lze je konceptualizovat jako přesvědčení (*beliefs*) (Sabatier, 1998).

Teorie advokačních koalic tedy vychází z předpokladu, že: „*politici aktéři usilují o převtění částí svých přesvědčení do skutečné politiky [...]. Aby vůbec mohli uspět, musejí hledat spojence, sdílet s nimi své zdroje a vytvořit společnou strategii [...]. Dle teorie advokačních koalic budou političtí aktéři hledat spojence mezi těmi, kteří s nimi sdílí stejné policy core beliefs...*“ (Weible, Sabatier, 2007, s. 196). Proto lze aktéry v politickém subsystému členit do jedné či více advokačních koalic (*advocacy coalitions*) – aktéři ve stejné koalici sdílejí shodná *policy core beliefs* (Sabatier, 1998).

5.1.1 Politický subsystém

Pro dosažení správných výsledků je zásadní určení politického subsystému. Subsystémy se však překrývají (Weible, Sabatier, 2007). Sabatier a Weible poskytli základní pravidlo pro jejich vymezení: „*Soustředte se na věcný (substanční) a zeměpisný rozsah aktérů, kteří tvoří interakce.*“ (Weible, Sabatier, 2007, s. 193). Politický subsystém je nutné vymezit jako zeměpisně definovanou oblast zahrnující politické aktéry ze všech úrovní vládnutí (Weible, Sabatier, 2006). Dle teorie advokačních koalic je možné hovořit o politickém subsystému, pokud: (a) se jedná o zeměpisně určitou oblast, (b) působí v něm aktéři různých typů, kteří se aktivně zabývají daným problémem a (c) subsystém je relativně autonomní. Na základě těchto znaků jsem dospěla k závěru, že veřejná služba v České republice tvoří samostatný politický subsystém, protože:

- a) úprava má celostátní místní aplikovatelnost – *tj. je dán znak geografické určitosti*;
- b) působí v něm řada aktérů z různých úrovní a sektorů aktivně se problematikou zabývajících (jako dostatečný příklad uvádím: politické strany – subjekt veřejné povahy na vrcholné úrovni vládnutí; obce – subjekt veřejné povahy na místní úrovni vládnutí; dobrovolnické organizace – subjekt soukromé povahy bez přímého vlivu na vládnutí;

úřady práce – subjekt veřejné povahy bez přímého vlivu na vládnutí, kterého se problém přímo dotýká, atd.) – *tj. je dán znak různorodosti aktérů*; a

- c) jde o relativně autonomní subsystém – Sabatier a Weible uvedli, že subsystém lze považovat za autonomní, pokud je daný institut začleněn v zákoně jako samostatná položka, přistupuje se k němu individuálně ze strany úřadů, atd. (Weible, Sabatier, 2007). Veřejná služba je samostatnou rubrikou zákona o pomoci v hmotné nouzi, jedná se o individuální nástroj, ke kterému je takto přistupováno ze strany obcí (jako recipientů veřejné služby) i úřadů práce (jako orgánu vykonávající působnost v této oblasti) – *tj. je dán znak autonomie*.

S ohledem na výzkumný cíl práce jsem zúžila aktéry subsystému pro účely výzkumu pouze na politické strany. V dalších částech práce se proto nebudu zabývat jinými aktéry z tohoto subsystému, neboť to není předmětem této práce.

5.1.2 Přesvědčení

Dle teorie advokačních koalic politiky odrážejí přesvědčení aktérů v subsystému. Jde o hodnotové priority, vnímání souvislostí a efektivitu politických nástrojů, atd. Aktéři vstupují do politiky, aby prosadili svá přesvědčení do politiky, tudíž lze mapovat politiky a přesvědčení na stejné bázi (Sabatier, 1998).

Proto zavádí teorie advokačních koalic třístupňovou hierarchii přesvědčení. Na vrcholu jsou *deep core beliefs*, které lze označit za: „*fundamentální axiomy normativní a ontologické povahy, které určují subjektivní filozofii daného aktéra*.“ (Sabatier, 1998, s. 144). Pokrývají vícero politických subsystémů zároveň. Jde o postoje k základním otázkám - lidské bytí, svoboda a rovnost, blahobyt osob, úloha vlády, atd. Na této úrovni sledujeme dělení na levici a pravici (Weible, Sabatier, 2007).

Prostřední úroveň tvoří *policy core beliefs*, která chápeme jako: „*strategie a politické názory k dosažení deep core beliefs v konkrétním politickém subsystému*.“ (Sabatier, 1998, s. 144). Jde o uplatnění *deep core beliefs* v konkrétní politické otázce. Sabatier a Jenkins vymezili jedenáct složek *policy core beliefs*, mezi něž zahrnuli pořadí hodnot týkajících se dané veřejné politiky, na koho blahobytu v konkrétním případě záleží, atd. Jde o volby o prioritách, avšak na úrovni konkrétního politického subsystému. Odhalením dvou až tří *policy core beliefs* vede k vymezení minimálně dvou advokačních koalic v subsystému (Weible, Sabatier, 2007).

Na nejnižší úrovni se setkáváme se *secondary beliefs*, která lze označit za postoje k nástrojům implementace *policy core beliefs* (Sabatier, 1998). Tato přesvědčení jsou úzká a uplatní se v menší množině, než je subsystém. Sabatier a Weible jako konkrétní příklad *secondary beliefs* uvádějí: „*detaillní pravidla a rozpočtové uplatnění konkrétního programu*“ (Weible, Sabatier, 2007, s. 196).

Uvedená hierarchie rovněž odráží míru rezistence úrovně přesvědčení vůči změně. Rezistence klesá s nižší úrovní. *Deep core beliefs* jsou tedy více rezistentní vůči změně než *secondary beliefs*. To platí i o *policy core beliefs*, která z *deep core beliefs* pramení (Weible, Sabatier, 2007). Sabatier dokonce dochází k závěru, že změna *core beliefs* není možná bez vlivu externího faktoru (např. změna vládní koalice) (Sabatier, 1998).

5.1.3 Koalice

Dle přesvědčení lze aktéry shlukovat do advokačních koalic. Spojení aktéři hledají na základě shody v *policy core beliefs* (Sabatier, 1998). Skupina tvoří advokační koalici, pokud: (a) aktéři sdílejí systém přesvědčení *policy core* a (b) vykazují stupeň koordinovaného postupu (Sabatier, 1998). Koordinací postupu se rozumí: „*stupeň vzájemné spolupráce k dosažení shodných politických cílů*.“ (Weible, Sabatier, 2007, s. 196). Většinou se v politickém subsystému vyskytují dvě až čtyři advokační koalice (Sabatier, 1998).

Přes konsenzus v úrovni *core beliefs* je pravděpodobné, že se v rámci určité advokační koalice objeví neshoda na úrovni *secondary beliefs*, která ovšem není překážkou koordinovaného postupu (Sabatier, 1998).

5.2 Aktivizace

Do 90. letech 20. století se příjmy od pracovně aktivních osob přerozdělovaly k těm, kteří příjmy z pracovní činnosti neměli. Tato tzv. pasivní solidarita nepředstavovala žádnou motivaci pro ekonomicky neaktivní osoby k hledání zaměstnání. V popředí stála ochranná a zabezpečovací funkce sociálního státu. Tím ale docházelo k vytvoření tzv. sociální pasti chudoby a ruku v ruce s tím docházelo také k nárůstu nezaměstnanosti a k zvýšení zátěže pro státní rozpočet, který vydával stále více a více sociálních dávek. Stát blahobytu, neboli *welfare state*, tak dospěl do krize (Kotýnková, 2009).

Díky krizi *welfare state* se do popředí v sociální politice dostává koncept aktivizace. Aktivizaci lze popsat jako sociální politiky a programy zacílené na podporu (více či méně povinnou) ekonomické aktivity lidí závislých na dávkách v nezaměstnanosti nebo dávkách

sociální pomoci (van Berkel, Borghi, 2008). Na jejím obsahovém vymezení však shoda nepanuje. Klíčový rozdíl v jednotlivých pojetích aktivizace spočívá v tom, zda je důraz kladen na negativní pobídky a sankce, které mají nezaměstnané osoby donutit vrátit se do zaměstnání a tím jim zajistit potřebné prostředky jejich vlastní prací, nebo zda je důraz spíše kladen na zvýšení schopností a kvalifikace nezaměstnaných osob za účelem usnadnění jejich návratu do zaměstnání a tím jejich situaci vyřešit (Kenworthy, 2010). První popsaný model je označován jako liberální pojetí aktivizace, zatímco druhý model jako univerzalistické pojetí (Bonoli, 2010). V literatuře se však můžeme setkat s celou řadou různých označení pro tuto dichotomii – *workfare* model vs. model sociálního začlenění, model vynucené účasti vs. model začlenění skrz účast, atd. (Sirovátka, 2008).

Liberální pojetí aktivizace je založeno na představě, že by nezaměstnané osoby měly být maximálně flexibilní přijmout jakoukoliv formu práce bez ohledu na to, zda je pro ně vhodná, neboť tím získají příjmy k řešení své negativní situace. Pokud výkon práce odmítnou, budou jim odebrány nebo sníženy sociální dávky. Oproti tomu univerzalistický přístup se soustředí na zvýšení dovedností a schopností nezaměstnaných osob, aby tyto osoby získaly výhodu na trhu práce a mohly si tak najít pro ně smysluplné zaměstnání a tím vyřešily svou situaci. Pokud takové zaměstnání nebude zrovna k dispozici, nárok na sociální dávku osobě podle univerzalistického pojetí má nadále zůstat (Sirovátka, 2008). Zatímco tedy liberální pojetí zdůrazňuje pracovní povinnost, univerzalistické pojetí se soustředí na růst lidského kapitálu. Obě pojetí tak vidí způsob řešení nezaměstnanosti v jiných formách aktivizačních opatření.

V literatuře se setkáváme s ideálními modely aktivizace, které se však v praxi vyskytují spíše ve smíšené hybridní podobě. Například model „*work first*“, spadající pod liberální pojetí, je založený na premise, že ekonomická neaktivita nezaměstnaných je dána neochotou pracovat, a proto sociální dávky podmiňuje vlastní aktivitou osob pod hrozbou sankcí. Model rozvoje lidského kapitálu naopak říká, že ekonomická neaktivita nezaměstnaných je výsledkem jejich špatné kvalifikace, zdravotního stavu a obdobných faktorů, a proto je potřeba tyto lidi více integrovat na trhu práce zvýšením jejich kvalifikace a podobnými opatřeními (Sirovátka, 2016).

5.2.1 Workfare

V důsledku krize *welfare state* byla v mnoha evropských zemích zavedena donucovací funkce sociálního systému spočívající v bonifikaci těch nezaměstnaných, kteří jsou aktivní a jeví snahu pracovat (Kotýnková, 2009). Donucovací funkce se může projevovat různými formami

aktivačních opatření, které implementuje sociální politika. S vytvořením donucovací funkce sociálního systému se hovoří o přechodu od *welfare state* k *workfare state*. *Workfare state* je sice stavem blahobytu, ale ten je podmíněn aktivitou jedince (Kotýnková, 2009). Jde o transformaci sociální ochrany do formy, která funguje na podmínce výkonu práce, čímž se teprve splní podmínka pro poskytnutí dávky (Shragge, 1997).

V uvedeném pojetí *workfare* spadá pod liberální pojetí aktivizace. Lze jej obecně definovat jako program, který vyžaduje, aby nezaměstnaní vykonali určitou práci za poskytnuté sociální dávky. Neboli, nezaměstnaní si mají sociální dávky odpracovat například výkonem veřejných prací. Pro účely této práce považuji za vhodnou tuto definici *workfare*: „*politika či schéma, které zahrnuje povinnost (ať již na samotném počátku nebo následně) vykonat určitou práci či pracovní aktivity za účelem obdržení některé z forem sociální podpory od státu.*“ (Hinton, 2012, s. 1).

Nutno podotknout, že koncept *workfare* nemá jen své zastánce. Například kritik tohoto konceptu, Paz-Fuchs, mu vyčítá, že v jeho důsledku dochází ke změně původních podmínek společenské smlouvy mezi jednotlivcem a státem (Paz-Fuchs, 2008). Jiní kritici poukazují na potenciální rozpor konceptu *workfare* se základními lidskými právy (Hinton, 2012).

5.3 Sociální spravedlnost

Hodnotovým východiskem této práce je sociální spravedlnost (v širším smyslu). Sociální spravedlnost v širším smyslu lze definovat jako: „*morálně hajitelnou distribuci prospěchu čili odměn ve společnosti, hodnocenou s přihlédnutím ke mzdám, ziskům, bydlení, zdravotní péči, sociálním dávkám atd.*“ (Heywood, 2005, s. 251). Problematikou sociální spravedlnosti se podrobně zabýval např. Andrew Heywood, který klasifikoval tři základní pojetí sociální spravedlnosti, která odrážejí pojetí sociální spravedlnosti podle konzervatismu, liberalismu a socialismu (Heywood, 2005).

Konzervatismus je založený na tzv. „přirozené spravedlnosti“. Jejím základem je, že nelze o žádném stavu věci říci, zda je či není spravedlivý, dokud nevyhodnotíme, co k tomuto stavu vedlo. Teorie konzervatismu tedy klade důraz nikoliv na výsledek (stav) ale na příčinu (co stav způsobilo). Proto dle teorie konzervatismu platí, že narodí-li se jeden člověk hezčí než druhý, není to nespravedlivé. Stejně tak je-li jeden narozen do většího bohatství než druhý, nelze tento stav označit za nespravedlivý (Scruton, 1993). R. Scruton konkrétně uvádí, že: „*Takové věci se stávají; nespravedlivé jsou však pouze tehdy, byly-li způsobeny nějakou křivdou.*“ (Scruton, 1993, s. 117).

Chápání spravedlnosti dle konzervatismu je opakem tzv. „sociální spravedlnosti“ (v užším smyslu), která dle zásad konzervatismu vede k napětí ve společenských vztazích a převodu bohatství do rukou nevykonných (Scruton, 1993). V pojetí Heywooda se jedná o sociální spravedlnost dle potřeb (viz. níže). R. Scruton uzavírá, že: *„Z přirozené povahy věci plyne, že „sociální spravedlnost“ nemůže vykořenit ony nerovnosti, hluboce založené v rozdílné míře dovednosti, pile a talentu, které jednou znovu povedou k vzestupu jedněch a poklesu druhých.“* (Scruton, 1993, s. 121).

Heywood spravedlnost v pojetí konzervatismu označuje jako sociální spravedlnost dle zásluh. Toto pojetí je založeno na principu, že blahobyť, respektive sociální postavení lidí, by mělo odpovídat jejich vnitřním kvalitám. Proto je zde spravedlivé to, co je v souladu s přirozeným chodem věci (Heywood, 2005).

Ludwig von Mises, zastávající liberalismu, uvádí ke spravedlnosti, že člověk se: *„Musí sebezpoznaváním naučit snášet svůj osud, aniž by hledal obětího beránka, na nějž by mohl svalit veškerou vinu, a musí se pokusit porozumět základním zákonům společenské kooperace lidstva.“* (von Mises, 1998, s. 25). Toto vyjádření dále vysvětluje tak, že dle liberalismu je jediný uskutečnitelný řád lidské kooperace ten, který je založen na soukromém vlastnictví výrobních prostředků, čímž se liberalismus liší od socialismu. A dále pokračuje tím, že lidé jsou si naprosto nerovni a stejně tak je správná nerovnost rozdělování statků (von Mises, 1998). Podle von Misesa platí: *„Jen proto, že náš společenský řád zná majetkovou nerovnost, jen proto, že každého pobízí vyrábět co nejvíce a s co nejmenšími náklady, má lidstvo dnes k dispozici sumu ročního bohatství, kterou může spotřebovat.“* (von Mises, 1998, s. 36). Obdobně vyzdvihuje soukromé vlastnictví John Gray, který jej vidí jako nástroj autonomie jednotlivce (Gray, 1999).

V souladu s výše uvedeným je pak sociální spravedlnost dle práv, jak ji vysvětluje Heywood. Toto pojetí říká, že nezáleží na tom, kdo který majetek vlastní (tedy odhlíží se od rozvrstvení majetku ve společnosti), ale důležité je, jak jej kdo nabyl. Neboli, pokud dotyčný nabyl majetek po právu, je rozvrstvení majetku spravedlivé bez ohledu na majetkové nerovnosti ve společnosti (Heywood, 2005).

Dle socialismu je správná pouze sociální spravedlnost dle potřeb. Jedná se o třetí pojetí sociální spravedlnosti dle Heywooda, který jej popisuje tak, že spravedlivé je lidem zaručit naplnění základních životních potřeb (Heywood, 2005). Toto pojetí zcela odráží známé pravidlo komunismu - každý podle svých schopností, každému podle jeho potřeb.

6 Vývoj veřejné služby v letech 2008 až 2016

Jak již bylo zmíněno v kapitole *Uvedení do výzkumného problému*, k zavedení veřejné služby v České republice poprvé došlo v roce 2008. Vláda, jejímž předsedou byl M. Topolánek (ODS), tehdy předložila Poslanecké sněmovně návrh zákona, kterým byly navrženy změny zákona č. 111/2006, o pomoci v hmotné nouzi, a souvisejících zákonů. Vládu v roce 2008 tvořily ODS, KDU-ČSL a Strana zelených. V Poslanecké sněmovně byly dále zastoupeny ČSSD a KSČM, které tvořily opozici. Za vládu v Poslanecké sněmovně vystupoval jako zástupce navrhovatele zákona P. Nečas (ODS), tehdejší ministr práce a sociálních věcí. Předložený návrh zákona projednal Výbor pro sociální politiku a zpravodajkou tohoto návrhu byla určena PhDr. L. Mazuchová (ČSSD). Vláda navrhovala, že: *„osoby budou mít výši svých sociálních dávek, které obdrží, odvozenou od své aktivity, především počtu hodin, které dobrovolně odpracují ve prospěch obce.“* (Nečas, 2008). Jednalo se o úplně první zakotvení podobného principu, že člověk si musí dávky zasloužit, do českého právního řádu. Tato myšlenka se nesešla s pozitivní reakcí od opozice tvořené ČSSD a KSČM. *„Co se týče těchto změn, považuji je za hraní s čísly, které ve své podstatě vede ke zpřísnění podmínek pro poskytování pomoci v nezaměstnanosti.“* (Mazuchová, 2008). *„Jsme připraveni i k podpoře motivačních nástrojů, které povedou k aktivnímu chování občanů. Nejsme však ochotni spolupodílet se na plošných opatřeních, která negativně postihnou i aktivní spoluobčany [...]“* (Opálka, 2008).

Stejný princip, který se dle původní podoby návrhu uplatnil pro výkon dobrovolnické služby, byl na návrh poslance L. Hovorky vztažen i k veřejné službě, která se tak dostala jako zcela nový institut do českého právního řádu.

O předloženém vládním návrhu zákona Poslanecká sněmovna hlasovala v tomto složení: 81 poslanců ODS, 13 poslanců KDU-ČSL, 6 poslanců Strany zelených, 74 poslanců ČSSD a 26 poslanců KSČM (Wikipedia, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky). Celkem o návrhu hlasovalo 187 poslanců. Pro přijetí návrhu bylo 95 z nich, proti přijetí bylo 90 poslanců (Hlasování č. 49, 2008). Nehlasovalo se elektronicky, proto nelze zjistit, jak jednotliví poslanci hlasovali. Zákon byl přijat a veřejná služba se stala součástí českého právního řádu.

Ani ne tři roky po zavedení veřejné služby byla přijata změna její prvotní úpravy. Došlo k ní přijetím zákona č. 366/2011 Sb., který změnil zákon o pomoci v hmotné nouzi, a zákona č. 367/2011 Sb., který změnil zákon o zaměstnanosti. Oba návrhy opět připravila vláda, kterou

jako předseda vedl P. Nečas (ODS) a tvořily ji ODS, TOP 09 a Věci veřejné. Návrhy obou zákonů byly odrazem volebního programu ODS, která v roce 2010 zvítězila ve volbách do Poslanecké sněmovny: „*Sociální dávky budeme ještě silněji vázat na aktivitu člověka [...]. Podmíníme výplatu podpory v nezaměstnanosti po 2 měsících a dávek hmotné nouze účastí na [...], veřejné službě [...].*“ (ODS, 2010, s. 23). V této otázce se ODS shodovala s TOP 09: „*podporu v nezaměstnanosti ve stávající výši a délce podpory nedostane ten, kdo: [...] neodpracuje dvacet hodin veřejné služby týdně [...]. Obdobný přístup vláda zvolí pro přiznávání sociálních dávek v dlouhodobé nezaměstnanosti.*“ (TOP 09, 2010, s. 17). Proto návrh obsahoval pravidlo, které umožňovalo vyřadit osobu z evidence uchazečů o zaměstnání, pokud po 2 měsících bez vážného důvodu odmítla vykonávat veřejnou službu, kterou jí úřad práce nabídl (tj. veřejná služba měla být povinná).

Opozice tvořená ČSSD a KSČM byla striktně proti zpřísnění stávajících pravidel veřejné služby, která od roku 2008 fungovala na dobrovolné bázi. Odpůrci povinné veřejné služby argumentovali tím, že se jedná o omezení zákonem garantovaných práv krátkodobě nezaměstnaných (Sobotka, 2011). „*Toto ustanovení je příliš přísné a jednoznačně zhoršuje jejich postavení na trhu práce* (Sklenák, 2011). „*[návrh] je [...] nespravedlivý* (Opálka, 2011).“ Kritici zavedení povinné veřejné služby ji spojovali s určitou formou trestu. „*Trestání mají být nezaměstnaní, kterým se zpřísnují podmínky pro evidenci uchazečů o zaměstnání na úřadech práce a podmínky pro přiznání podpory v nezaměstnanosti.*“ (Semelová, 2011).

Složení Poslanecké sněmovny při rozhodování o předložených návrzích zákonů bylo následující: 53 poslanců ODS, 41 poslanců TOP 09, 24 poslanců Věcí veřejných, 56 poslanců ČSSD, 26 poslanců KSČM (Wikipedia, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky).

O návrhu zák. č. 366/2011 Sb. hlasovalo 147 poslanců, 89 bylo pro a 58 bylo proti přijetí. Pro hlasovaly jednotně ODS (34 hlasů), TOP 09 (37 hlasů) a Věci veřejné (16 hlasů). Proti hlasovaly ČSSD (33 hlasů) a KSČM (24 hlasů). Jediný poslanec ČSSD, Jiří Koskuba, hlasoval pro přijetí (Hlasování č. 117, 2011). O návrhu zákona č. 367/2011 Sb. hlasovalo 143 poslanců, pro bylo 84, proti 58. Zákon byl jednotně přijat hlasy ODS (33), TOP 09 (35) a Věcí veřejných (15). Poslanci ČSSD a KSČM hlasovali jednotně proti přijetí návrhů. Oba návrhy byly tedy přijaty.

ČSSD, která se snažila buď přijetí těchto zákonů zabránit nebo pravidlo spočívající ve vyřazení osoby z evidence uchazečů o zaměstnání zmírnit tak, aby se uplatnilo až nejdříve po pěti měsících od zápisu osoby do evidence uchazečů o zaměstnání, podala k Ústavnímu

soudu ústavní stížnost. ČSSD považovala za nepřijatelné, aby mohla být osoba z evidence uchazečů o zaměstnání vyřazena bez ohledu na konkrétní okolnosti po tak krátké době, jako jsou dva měsíce. Vadilo jí, že se tak děje: „*bez ohledu na skutečnost, zda má či nemá nárok na podporu v nezaměstnanosti, zda je veden v evidenci uchazečů o zaměstnání poprvé, zda celý život pracoval či zda pobírá dávky pomoci v hmotné nouzi*“ (ČSSD, 2011). Ústavní soud dal stěžovateli za pravdu a uvedené pravidlo zrušil. Veřejná služba jako taková sice v právní úpravě zůstala, avšak pozbyla svého významu – při jejím výkonu nezískala osoba žádnou bonifikaci a zároveň jí nehrozila žádná sankce, pokud ji nebude nevykonávat. Z veřejné služby se tak stal vyprázdněný institut.

Tento stav se pokusila napravit skupina senátorů, kteří pro tento účel připravili návrh zákona, který se vracel k osvědčené formě veřejné služby z roku 2008, jež fungovala na principu dobrovolnosti. Senát nejprve návrh zákona projednal na své schůzi dne 20. 3. 2014. Z 62 přítomných senátorů se pro návrh vyslovilo 53, proti byl jeden. Za ČSSD hlasoval proti návrhu pouze Z. Škromach a 5 senátorů se zdrželo. Senátorský klub ODS hlasoval jednotně 11 hlasy pro. Zbývající senátorské kluby hlasovaly pro přijetí, dva senátoři se zdrželi hlasování (56. hlasování Senátu, 2014). Návrh byl rovněž zaslán vládě k vyjádření jejího stanoviska. Ta se vyjádřila obecně pro návrh, ale s připomínkami (Vládní stanovisko, 2014). Vládu vedl B. Sobotka (ČSSD) a tvořily ji ČSSD, ANO, KDU-ČSL a nestraníci. Zpravodajem v Poslanecké sněmovně byla určena Ing. M. Pekarová Adamová. Návrh projednal Výbor pro sociální politiku.

Poslankyně ČSSD, Z. Kailová, s podobou návrhu nesouhlasila a podala věcný pozměňovací návrh. Chtěla nalézt takové nastavení, aby se výkon veřejné služby skutečně vyplatil. Proto chtěla podle počtu odpracovaných dní stanovit dvě míry bonifikace osoby – 30 % nebo 50 % (Zápis z 23. schůze výboru, 2015). ČSSD byla názoru, že takovéto nastavení je správné, protože: „*mnohem více motivuje ty lidi, aby opravdu šli pracovat a aby ten rozdíl, to, co si mohou vydělat, bylo opravdu nějakým způsobem výrazný*“ (Marksová, 2016). Pokud tedy měla být veřejná služba znovu zavedena jako motivující, ČSSD trvala na zvýšení odměny za její výkon.

Poslanecká sněmovna návrh zákona předloženého Senátem projednávala v tomto složení: 50 poslanců ČSSD, 47 Poslanců ANO, 33 poslanců KSČM, 26 poslanců TOP 09, 16 poslanců ODS, 14 poslanců KDU-ČSL a 14 poslanců Úsvitu (Wikipedia, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky). Pro návrh bylo 89 poslanců, proti 13 poslanců (Stenografický

zápis 49. schůze, 2016). Pro hlasovaly ANO, TOP 09, ODS, KDU-ČSL, Úsvit a nezařazení. Proti hlasovalo 13 poslanců ČSSD, 27 se zdrželo hlasování, žádný nehlasoval pro přijetí. Všichni poslanci KSČM se zdrželi hlasování (Hlasování č. 60, 2016). Návrh byl přijat. Účinnosti tato novela nabyla dne 1. 2. 2017 a veřejná služba platí v této podobě dodnes.

7 Policy core beliefs

7.1 ODS

ODS sehrála důležitou roli při přijetí všech předmětných návrhů zákonů, které měnily úpravu veřejné služby. Poslanci ODS hlasovali vždy pro přijetí těchto návrhů, protože vycházeli z přesvědčení, že se práce musí vyplatit a že jakákoliv pracovní aktivita nezaměstnaných povede ke zlepšení jejich příjmové situace. V obecné rovině se ODS nejvíce kloní k sociální spravedlnosti dle práv, která klade důraz na spravedlnost příčiny spíše než výsledku: „*Každý člověk, který se dostal nikoli vlastní vinou do nepříznivé životní situace, má právo na solidární pomoc společnosti* (ODS, 2006, s. 17) a „*kdo se neobejde bez pomoci státu, tomu pomůžeme*. (ODS, 2010, s. 23).

ODS zastává názor, že veřejná služba má být v českém právním řádu v každém případě zakotvena. Ve svých volebních programech z let 2010 a 2013 zdůrazňovala potřebu vázat sociální dávky na pracovní aktivitu osoby, která je pobírá: „*Pracovat musí každý [...]. Kdo odmítne pracovat, bude mít nárok pouze na existenční minimum*.“ (ODS, 2013, s. 14). Osoby pobírající sociální dávky si dle názoru ODS musí dávky odpracovat, tudíž její postoj odpovídá liberálnímu pojetí aktivizace ve formě *workfare*: „*Veřejná služba rozhodně patří do systému jakékoliv sociální podpory a pomoci, protože já z vlastních daní dávám určitou část na to, že slabším bude poskytnuta pomoc, ale ti slabší, a tady v tom průměru ti kteří nepracují, by měli za tuto pomoc něco odvést [...]*.“ (Kohoutová, 2018).

Výše dávky má být dle přesvědčení ODS vázána na počet hodin vykonané veřejné služby: „*Čím vyšší aktivita, tím vyšší dávky*.“ (ODS, 2010, s. 23). To se nejvíce projevilo v roce 2011, kdy vláda vedená ODS prosadila povinnou formu veřejné služby. Nicméně i v současné době by dle ODS měla být veřejná služba od určitého měsíce povinná: „*je tam [v současné úpravě] určitá dobrovolnost. Já bych byla pro to, aby to od určitého měsíce byla povinnost*.“ (Kohoutová, 2018).

7.2 TOP 09

TOP 09 sehrála klíčovou úlohu při zavedení povinné formy veřejné služby v roce 2011. Od počátku své existence vždy jednotně hlasovala pro přijetí všech předmětných návrhů zákonů týkajících se veřejné služby. TOP 09 je názoru, že dávky musí být vázány na vlastní aktivitu jedince v podobě veřejné služby. Sociální spravedlnost v pojetí TOP 09 se nejvíce podobá sociální spravedlnosti dle zásluh, protože zdůrazňuje úlohu každého občana v řešení jeho situace a jeho blahobytu: „*pomůžeme těm, kteří pomoc prokazatelně potřebují. Zároveň však*

stojíme za přesvědčením, že každý člověk nese odpovědnost za vlastní [...] zabezpečení na starší“ (TOP 09, 2013, s. 14). Kvality a snaha jedince jsou proto důležité.

Proto TOP 09 jednoznačně souhlasí se zavedením veřejné služby. Považuje ji za důležitý institut, který do českého právního řádu „*určitě patří*“ (Pekarová Adamová, 2018). Veřejnou službu vnímá jako „*vhodnou motivaci*“ k práci (Drábek, 2018), což je v souladu s obecným cílem TOP 09, aby nebylo možné „*dlouhodobě pobírat dávky v nezaměstnanosti bez vlastní aktivity [...]*.“ (TOP 09, 2013, s. 14-15). Podmínit výši sociální dávky veřejnou službou je dle TOP 09 nutné, tudíž se kloní k liberálnímu pojetí aktivizace ve formě *workfare*. „*Názorem TOP 09 je, že by dávky v nezaměstnanosti měly být vypláceny jen lidem, kteří aktivně shánějí práci a jsou ochotni vykonávat veřejně prospěšné práce. Ostatním by měla náležet jen základní sociální dávka.*“ (Pekarová Adamová, 2018).

7.3 ČSSD

ČSSD se významně účastnila všech relevantních událostí ve vývoji veřejné služby. Po celou dobu byla k veřejné službě spíše pesimistická a zapříčinila se o zrušení povinné formy veřejné služby Ústavním soudem v roce 2012. Její poslanci vždy hlasovali proti přijetí uvedených návrhů zákonů, protože je považovali za nespravedlivé vůči osobám v tíživé situaci či dokonce za protiústavní. Sociální spravedlnost v pojetí ČSSD se nejvíce blíží sociální spravedlnosti dle potřeb, protože v případě, kdy člověk pomoc od státu potřebuje, nemůže mu být dle ČSSD odmítnuta: „*Usilujeme o vytvoření solidární společnosti, která nabídne pomocnou ruku každému, kdo se ocitne v situaci, kterou nezvládá řešit vlastními silami.*“ (ČSSD, 2013, s. 28).

ČSSD tedy nevnímá veřejnou službu jako primární nástroj řešení ekonomické neaktivity nezaměstnaných. Akceptuje ji pouze jako podpůrný nástroj, který má sloužit k „*přilepšení si*“ v sociálně tíživé situaci, a to za podmínky spravedlivé odměny. V žádném případě nepřipouští veřejnou službu v povinné formě – tedy jako podmínku výplaty sociální dávky. ČSSD proto zastává univerzalistické pojetí aktivizace - usiluje o řešení situace ekonomicky neaktivních osob různými nástroji a rozvojem lidského kapitálu: „*nabídneme lidem bez práce účinnou pomoc při návratu do zaměstnání např. formou efektivní nabídky rekvalifikačních programů, podporou začínajícím podnikatelům nebo nabídkou veřejně prospěšných prací apod.*“ (ČSSD, 2010, s. 23). V případě dlouhodobé nezaměstnanosti je podle ČSSD veřejná služba sice „*dobrý aktivizační prvek*“ (Sobotka, 2011), ale je pouze jedním z mnoha možných opatření aktivizace těchto osob.

ČSSD připouští pouze možnost, že si osoba může dávku zvýšit nad garantovanou výši výkonem veřejné služby, a to zcela dobrovolně. ČSSD odmítá, aby výkon veřejné služby rozhodoval o tom, zda bude osoba v systému státní politiky zaměstnanosti či nikoliv - odmítá její povinnou formu (ČSSD připravuje, 2011).

7.4 KSČM

Ze všech stran proti veřejné službě ve zkoumaném období nejvíce vystupovala KSČM. Při všech změnách veřejné služby hlasovali její poslanci proti navrhovaným zákonům, pouze v roce 2016 se hlasování zdrželi. Často také podávali návrhy na zamítnutí předložených návrhů, protože je považovali za zcela nepřijatelné a nespravedlivé. KSČM preferuje sociální spravedlnost dle potřeb, protože jejím cílem je socialistický stát a sociální stát považuje za minimum: „*Strategickým cílem KSČM je socialismus.*“ (KSČM, 2013, s. 1).

Podle KSČM není veřejná služba jako aktivizační prvek nezbytně potřeba – KSČM preferuje jiná aktivizační opatření jako je například rekvalifikace nezaměstnaných osob. Klade důraz na tvorbu pracovních míst. Veřejné službě KSČM přisuzuje spíše subsidiární roli a pokud by měla být pro její zavedení, tak pouze ve formě nástroje k zachování pracovních návyků nezaměstnaných: „*veřejná služba může plnit dobrou roli pro některé z těch obyvatel tím, že udržuje dlouhodobě nezaměstnané v pracovním návyku, plní sociální roli tím, že jsou mezi ostatními*“ (Semelová, 2018). Pojetí aktivizace, které KSČM zastává, je proto univerzalistické.

KSČM je striktně proti povinné formě veřejné služby (tj. odmítá, aby byla podmínkou nároku na sociální dávku nebo aby měla negativně ovlivňovat její výši). KSČM zdůrazňuje nerovnosti ve společnosti a právo každého na důstojný život, proto povinnou formu veřejné služby odmítá: „*Naším cílem je ochránit člověka, aby měl šanci na důstojný život. Aby pracoval, ale zároveň za tu práci měl odměnu [...]. Z existenčního a životního minima vyžít nelze.*“ (Semelová, 2018).

7.5 KDU-ČSL

KDU-ČSL se aktivně účastnila zavedení veřejné služby v roce 2008 jako vládní strana a dokonce jejím pozměňovacím návrhem byl tento pojem do zákona zahrnut. Aktivně působila i při schvalování ostatních zákonů v Poslanecké sněmovně, pokud v ní byla v té době zastoupena. Vždy hlasovala pro přijetí analyzovaných zákonů, protože je názoru, že snaha řešit nepříznivou sociální situaci vlastní aktivitou je důležitá a má být oceněna. KDU-ČSL k sociální spravedlnosti zaujímá názor, který stojí mezi sociální spravedlností dle práv a sociální spravedlností dle zásluh, protože je podle ní spravedlivé pomoci těm, kteří skutečně

(tedy objektivně) pracovat nemohou (tj. sociální spravedlnost dle práv) a zároveň zdůrazňuje, že kdo se snaží, je spravedlivé, aby se měl lépe a klidně i hodně dobře: „*Kdo nepracuje, protože opravdu nemůže, tomu pomůžeme – ať se na nás spolehne.*“ a „*Kdo pracuje, měl by se mít dobře. Třeba i hodně dobře.*“ (KDU-ČSL, 2010, s. 6).

KDU-ČSL je přesvědčena, že zavedení veřejné služby v roce 2008 bylo správným krokem. Zdůrazňuje však, že se její úloha liší dle ekonomické společenské situace: „*v dané době to KDU-ČSL vnímala jako potřebný prvek. [...] V době velké nezaměstnanosti měla veřejná služba svůj význam, [...]. V dnešní době ekonomické konjunktury se může jevit jako přežitek.*“ (Hovorka, 2018). Cílem KDU-ČSL je, aby „*se lidem vyplatilo pracovat a ne pobírat sociální dávky*“ (KDU-ČSL, 2006, s. 24).

Veřejná služba má být povinná, respektive má podmiňovat výši základní dávky, pokud to daná situace vyžaduje. Jako vládní strana KDU-ČSL spolu s ostatními stranami v důvodové zprávě k zavedení veřejné služby uvedla: „*Návrh více diferenciuje v konstrukci částek živobytí snahu osoby v hmotné nouzi překonat nepříznivou sociální situaci prostřednictvím práce [...].*“ (Důvodová zpráva, 2008). KDU-ČSL tak zastává liberální pojetí aktivizace.

7.6 ANO

ANO se vzhledem ke svému vzniku v roce 2011 z relevantních událostí účastnilo pouze přijetí zákona č. 367/2016 Sb., tj. poslední změny veřejné služby. Aktivně za tuto stranu v Poslanecké sněmovně vystupovala poslankyně J. Pastuchová. Poslanci ANO hlasovali jednotně pro přijetí tohoto návrhu zákona, protože veřejnou službu v českém právním řádu považují za důležitou, avšak pouze v dobrovolné formě. ANO se svým pojetím sociální spravedlnosti blíží nejvíce k sociální spravedlnosti dle práv, protože je názoru, že odpovědnost za blahobyt jedince leží mezi ním a státem. Až pokud jedinec není schopen svou situaci řešit, stát mu má pomoci.

Podle ANO je veřejná služba vhodný institut jako „*součást řady opatření, která mají vést k tomu, aby se v ČR více vyplatilo pracovat*“ (Pastuchová, 2018). Vidí v ní nástroj, kterým je správné reagovat na situaci, kdy „*roste počet lidí, kteří chodí na úřad práce s nataženou rukou, aniž by se snažili*“ (Pastuchová, 2014). Prosazuje ji také proto, že je přesvědčeno, že ten, kdo pracuje, se musí mít lépe než ten, kdo jen pobírá dávky: „*dávka v hmotné nouzi je pro všechny stejná, což si myslím, že je špatně*“ (Pastuchová, 2014). Veřejná služba je tedy v souladu s názorem ANO, že by: „*mělo být výhodnější pro praceschopné občany pracovat, nikoliv pobírat sociální dávky.*“ (Pastuchová, 2018).

Ačkoliv je ANO obecně pro veřejnou službu a vidí v ní dobré aktivizační opatření, nepřipouští její povinnou formu. Podle ANO nemá veřejná služba působit jako podmínka výplaty dávky či její základní výše. Její výkon má dávku pouze zvyšovat, a proto musí být jen „na dobrovolné bázi.“ (Pastuchová, 2016). Proto je současná dobrovolná forma veřejné služby „jednoznačně“ lepší než předchozí povinná forma (Pastuchová, 2018). Z toho vyplývá, že ANO nezastává liberální pojetí aktivizace, ani z jeho přesvědčení nevyplývá jasný příklon k univerzalistickému pojetí aktivizace.

8 Vymezení advokačních koalic

Na základě identifikovaných *policy core beliefs* relevantních politických stran jsem dospěla k závěru, že v subsystému veřejné služby v České republice existují dvě (a potenciálně tři) advokační koalice těchto stran.

První koalici tvoří ODS, TOP 09 a KDU-ČSL. Z provedených analýz jsem dospěla ke zjištění, že tyto strany splňují podmínku shody v obou zkoumaných *policy core beliefs* týkajících se veřejné služby ((a) Je strana pro zavedení veřejné služby a vnímá její zavedení jako důležité? a (b) Má být veřejná služba podmínkou výplaty sociální dávky nebo její základní výše?) a zároveň splňují i druhou podmínku koordinovaného postupu. Všechny tyto strany jsou názoru, že veřejná služba má být v našem právním řádu zakotvena a vnímají ji jako nezbytný aktivační prvek politiky zaměstnanosti. Všechny se rovněž shodnou na tom, že pracovat se musí vyplatit více, než jen pasivně přijímat sociální dávky a jsou proto pro povinnou formu veřejné služby. ODS a KDU-ČSL byly v roce 2008 strůjci zakotvení pravidel podmíněnosti dávek v hmotné nouzi výkonem veřejné služby – poprvé tento princip zavedly. Stejně tak spolupracovaly ODS a TOP 09 při zavedení povinné formy veřejné služby v roce 2011, kdy ji vztáhly i na osoby vedené v evidenci uchazečů o zaměstnání, tudíž její formu ještě zpřísnily. ODS, TOP 09 a KDU-ČSL navíc společně hlasovaly pro přijetí současné právní úpravy veřejné služby v roce 2016, která ji znovu vrátila motivační prvek (tj. odstupňovala dávku dle počtu odpracovaných hodin veřejné služby). ODS, TOP 09 a KDU-ČSL se shodně kloní k liberálnímu pojetí aktivizace ve formě *workfare*, ačkoliv KDU-ČSL zdůrazňuje nutnost hledět na konkrétní ekonomickou situaci ve společnosti. Stejně tak se tyto strany kloní buď k sociální spravedlnosti dle práv (ODS) nebo k sociální spravedlnosti dle zásluh (TOP 09) či jsou na jejich pomezí (KDU-ČSL). Tato pojetí k sobě mají obecně blízko.

Jako druhou jsem identifikovala advokační koalici tvořenou ČSSD a KSČM. Z výsledků výzkumu sice vyplývá, že v případě prvního *policy core belief* (Je strana pro zavedení veřejné služby a vnímá její zavedení jako důležité?) nepanuje mezi těmito stranami naprostá shoda, ale jejich přesvědčení jsou přesto v dostatečné míře konzistentní. Obě strany veřejnou službu vnímají spíše jako subsidiární nástroj aktivizace, a pokud už má být zavedena, tak shodně odmítají její zakotvení v povinné formě. Pokud tedy jde o druhé *policy core belief* (Má být veřejná služba podmínkou výplaty sociální dávky nebo její základní výše?), strany se v něm zcela shodují. ČSSD připouští zavedení veřejné služby pouze v dobrovolné formě a to pouze ke zvýšení základní a garantované výše sociální dávky. V oblasti aktivizace zdůrazňuje ČSSD i jiná opatření (rekvalifikaci, atd.). KSČM je názoru, že pokud osoba veřejnou službu vykoná,

je nutné ji zajistit spravedlivou odměnu, nikoliv ji pouze umožnit výplatu dávky. KSČM klade důraz na opatření aktivní politiky zaměstnanosti jako je např. rekvalifikace, podobně jako ČSSD. Obě tyto strany se tedy přiklání spíše k univerzalistickému pojetí aktivizace. Splňují i podmínku koordinovaného postupu - v zásadě vždy hlasovaly proti přijetí uvedených zákonů a podávaly návrhy na jejich zamítnutí. ČSSD i KSČM pak shodně zastávají koncept sociální spravedlnosti dle potřeb.

Pokud jde o ANO, tato strana nespadá pod žádnou z vymezených advokačních koalic. Blíží se první z uvedených koalic, která klade důraz na veřejnou službu, avšak nenachází s ní shodu v druhém zkoumaném *policy core belief* (Má být veřejná služba podmínkou výplaty sociální dávky nebo její základní výše?), protože odmítá její povinnou formu. Do první koalice proto patřit nemůže. S druhou koalici, která prosazuje dobrovolný a odměňovaný přístup k veřejné službě, tudíž se s ní v tomto ANO shoduje, zase ANO nezaujímá totožný postoj v případě prvního zkoumaného *policy core belief* (Je strana pro zavedení veřejné služby a vnímá její zavedení jako důležité?). Ano totiž považuje veřejnou službu za důležitý motivační institut, zatímco ČSSD a KSČM ji vnímají spíše subsidiárně. ANO proto může v případě přehodnocení jednoho či druhého *policy core belief* přistoupit k jedné z těchto koalic, nebo může tvořit potenciální třetí koalici v politickém subsystému veřejné služby společně s dalšími aktéry působícími v tomto subsystému, kteří nebyli předmětem této práce. Přístup ANO k sociální spravedlnosti se nejvíce blíží sociální spravedlnosti dle práv, proto by mohlo v budoucnu spíše mířit do první koalice.

Závěr

Ke konci 20. století dochází postupně ke krizi *welfare state*. Sociální ochranný systém založený na ochranné a zabezpečovací funkci je nadále ekonomicky neúnosný a dochází k růstu nezaměstnanosti (chybí motivace ekonomicky neaktivních osob se zapojit). Tyto změny si vyžádaly přechod ke konceptu aktivizace – sociálním politikám a programům zacíleným na podporu ekonomické aktivity lidí pobírajících dávky. S posunem od *welfare state* k tzv. *workfare state*, kde je blahobyt jedince podmíněn jeho aktivitou, dochází ke vzniku třetí funkce sociálního ochranného systému, a to funkce donucovací, která vyžaduje od osob pobírajících sociální dávky určitou aktivitu.

V České republice se popsané společenské změny nejvíce projevily v roce 2008, kdy došlo k zavedení institutu veřejné služby do zákona o pomoci v hmotné nouzi (zákonem č. 382/2008 Sb., který navázal výši příspěvku na živobytí na výkon veřejné služby). Následně, v roce 2011, byla zavedena povinná forma veřejné služby, která umožňovala osobu evidovanou v evidenci uchazečů o zaměstnání vyškrtnout z této evidence v případě, že je v ní vedena nepřetržitě po dobu dvou měsíců a odmítne bez vážného důvodu na výzvu úřadu práce vykonat veřejnou službu maximálně v rozsahu 20 hodin týdně. Jednalo se o klíčovou změnu úpravy veřejné služby, která vyvolala názorové rozpory mezi českými politickými stranami, které vyústily v roce 2012 až ve zrušení tohoto pravidla pro jeho rozpor s ústavním pořádkem nálezem Ústavního soudu na podnět poslanců ČSSD s tím, že veřejná služba jako taková však byla Ústavním soudem v českém právním řádu ponechána, čímž dal Ústavní soud zákonodárcům prostor pro nalezení nového způsobu její realizace. Po zrušení uvedené sankční normy zůstala ale veřejná služba v českém právním řádu jako prázdný institut, protože jí chyběl jakýkoliv motivační aspekt – nebyla ani pozitivně zvýhodněna, ani nebyla povinná pod hrozbou sankce. K překlenutí tohoto stavu došlo až v roce 2016, kdy byl přijat senátní návrh zákona, který upravil veřejnou službu do podoby, která platí od 1. 2. 2017. V této podobě ovlivňuje výkon veřejné služby výši příspěvku na živobytí, avšak i v případě nevykonání veřejné služby (která je tedy dobrovolná), má osoba stále nárok na dávku vypočtenou z existenčního minima, které u nás představuje hranici chudoby.

Na těchto změnách veřejné služby se podílelo několik českých politických stran. Z analýzy událostí kolem přijímání veřejné služby jsem dospěla k závěru, že relevantními politickými stranami ve zkoumaném časovém období byly ODS, TOP 09, ČSSD, KSČM, KDU-ČSL a ANO. Klíčovými představiteli těchto stran v procesu změn veřejné služby byli zejména P. Nečas, L. Kohoutová a J. Zeman (ODS), J. Drábek a M. Pekarová Adamová (TOP 09), L.

Mazuchová, Z. Kailová a M. Marksová (ČSSD), M. Semelová (KSČM), L. Hovorka (KDU-ČSL) a J. Pastuchová (ANO).

V práci jsem identifikovala *policy core beliefs* těchto relevantních politických stran v subsystému veřejné služby z obsahu různorodých veřejně-politických dokumentů (sekundární data) a provedených rozhovorů s klíčovými představiteli těchto stran (primární data). ODS je pro zavedení veřejné služby a je názoru, že by veřejná služba měla být podmínkou výplaty sociální dávky, případně její základní výše. Stejný názor jako ODS zaujímá také TOP 09 a KDU-ČSL (ta v závislosti na ekonomické situaci). Všechny tyto strany se tak přiklání k liberálnímu pojetí aktivizace. Jejich postoj k sociální spravedlnosti se nejvíce blíží buď k sociální spravedlnosti dle práv nebo dle zásluh, což jsou poměrně blízká pojetí sociální spravedlnosti. Naopak ČSSD je názoru, že veřejná služba je přípustná pouze podmíněně, a to jako možnost přilepšení si v nepříznivé sociální situaci. ČSSD proto odmítá, aby veřejná služba byla podmínkou nároku na dávku, nebo aby odmítnutí jejího výkonu jakkoliv snižovalo výši dávky pod její garantovanou výši. KSČM před veřejnou službou preferuje jiná aktivizační opatření, ačkoliv i ona za určitých podmínek veřejnou službu připouští za spravedlivou odměnu. V žádném případě nepřipouští, aby veřejná služba jakkoliv ovlivňovala výplatu zaručené dávky. Hlavní důraz přitom KSČM klade na vytváření pracovních míst spíše než na zavedení či provádění veřejné služby. ČSSD a KSČM se proto přiklání k univerzalistickému pojetí aktivizace. Shodně se také obě tyto strany kloní k sociální spravedlnosti dle potřeb. ANO je názoru, že veřejná služba má být v českém právním řádu zakotvena, avšak pouze v dobrovolné formě. Nechce, aby její výkon podmiňoval výplatu sociální dávky. Z pohledu konceptu sociální spravedlnosti zastává ANO spíše sociální spravedlnost dle práv.

Na základě těchto *policy core beliefs* jsem vymezila advokační koalice relevantních politických stran v politickém subsystému veřejné služby v České republice. První advokační koalici tvoří ODS, TOP 09 a KDU-ČSL. Druhá koalice, kterou jsem vymezila, je tvořena ČSSD a KSČM. Mimo obě tyto koalice stojí ANO, které je na jejich pomezí a může tvořit potenciální třetí advokační koalici s dalšími aktéry v subsystému veřejné služby.

Summary

The crisis of welfare state arose at the end of the 20th century. The social security system based on its preventive and security functions became expensive and the unemployment increased (due to the lack of motivation of the unemployed people to work). These changes resulted in necessity of transformation towards the activation – social practices and programmes aiming at the support of economic activity of persons using social benefits. By the movement from the welfare state to the workfare state, in which the welfare of an individual is subject to his own activity, a coercive function of the social security system was created. This function requests the persons using the social benefits to perform certain activity as a consideration therefor.

The above described changes resulted in adoption of public service in the Czech Republic in 2008, which was included in the Act on Help in Material Need (by the Act. No. 382/2008 Coll., which made the amount of contribution on living subject to performance of public service). Subsequently, a mandatory form of public service was enacted in 2011. The mandatory public service allowed the Labour Office to deregister a person from the Evidence of Candidates for Employment, provided that the person was registered in this evidence for at least two continuous months and refused to perform the public service for 20 hours a week upon request from the Labour Office. This change was crucial and led to opinion disputes across the Czech political parties. These disputes resulted in annulment of the legislation on mandatory public service in 2012 by a judgment of the Czech Constitutional Court, which decided upon a petition on annulment filed by ČSSD. The Czech Constitutional Court concluded that the described rule is contrary to the constitutional order of the Czech Republic, whereas the public service as such was maintained in Czech law. The legislators were given opportunity to come up with new manners of its realization. However, due to the annulment of the rule on deregistration from the evidence, the public service lacked any motivations aspects – there was no positive nor negative motivation. This situation was overcome as late as in 2016 when a Senate proposal of law was enacted, as a result of which the public service was regulated in voluntary form effective as of 1 February 2017. The current legislation of public service impacts the amount of the contribution on living, however even if the person refuses to perform the public service, it still has a right to receive the contribution in the amount calculated based on the existence minimum, which represents the threshold of poverty in the Czech Republic.

Several Czech political parties participated in the above changes of the public service. Based on the results of the analysis of events, the following were the relevant political parties in the given time period: ODS, TOP 09, ČSSD, KSČM, KDU-ČSL and ANO. The key representatives of these political parties were P. Nečas, L. Kohoutová a J. Zeman (ODS), J Drábek a M. Pekarová Adamová (TOP 09), L. Mazuchová, Z. Kailová a M. Marksová (ČSSD), M. Semelová (KSČM), L. Hovorka (KDU-ČSL) a J. Pastuchová (ANO).

I identified the policy core beliefs of these relevant political parties in the subsystem of public service from various public-policy documents (secondary data) and from the interviews with their key representatives (primary data). ODS is for the public service and its position is that the public service should be a condition of the right to the social benefit or of its basic amount. TOP 09 and KDU-ČSL have the same opinion (KDU-ČSL stresses the particular economic circumstances). All these parties represent the liberal activation. Their attitude to the social justice is close to the social justice according to rights or merits, which are close to each other. To the contrary, ČSSD accepts the public service only conditionally, as an option to earn certain funds in a negative social situation. ČSSD refuses to allow the public service as a condition of a right to the social benefit or its basic amount. KSČM prefers other measures than the public service and under certain conditions it allows the public service for a just remuneration. In any event, KSČM does not allow the public service to effect the guaranteed social benefits. KSČM focuses on creation of jobs rather than on public service. Both ČSSD and KSČM are representing the universal activation. They both also represent the social justice according to needs. ANO wants the public service to be a part of Czech law, however only as a voluntary option. The performance of public service should not be a condition of the social benefit. In terms of social justice, ANO is closest to the social justice according to rights.

Based on the policy core beliefs, I identified the advocacy coalitions of the relevant political parties in the policy subsystem of public service in the Czech Republic. The first is composed of ODS, TOP 09 and KDU-ČSL. The second is composed of ČSSD and KSČM. ANO does not belong to any of these coalitions. It may potentially belong to one of them (if its policy core belief changes) or create a third coalition with the other actors in the subsystem of public service.

Použitá literatura

BONOLI, G (2010). *The political economy of active labour market policy*. RECOWE Publication. Dostupné z: http://www.sps.ed.ac.uk/_data/assets/pdf_file/0010/39268/REC-WP_0110_Bonoli.pdf.

ČSSD (2011). *ČSSD připravuje ústavní stížnost proti plánu na omezení práv krátkodobě nezaměstnaných*. Dostupné z: <https://www.cssd.cz/aktualne/aktuality/cssd-odmita-vladni-snahu-omezit-ustavni-prava-kratkodobe-nezamestnanym/>.

ČSSD (2010). *Program změny a naděje – lepší budoucnost pro obyčejné lidi – volební program 2010*. Dostupné z: https://www.cssd.cz/data/files/volebni_program_velky2010.pdf.

ČSSD (2013). *Prosadíme dobře fungující stát – volební program ČSSD 2013*. Dostupné z: https://www.cssd.cz/data/files/volebni_program.pdf.

DRÁBEK, J. (2018). *Rozhovor*.

Důvodová zpráva k zákonu č. 382/2008 Sb. 2008. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=533&CT1=0>.

Důvodová zpráva k senátnímu návrhu zákona č. 367/2016 Sb. 2016. Dostupné z: <http://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/htmlhled?action=doc&value=70542>.

GRAY, J. (1999). *Liberalismus*. Praha: Občanský institut.

HEYWOOD, A. (2005). *Politická teorie*. Praha: Eurolex Bohemia.

HINTON, E. (2012). *The Social and Political Significance of Workfare in the United Kingdom. A Normative Human Rights Critique*. School of Advanced Study – University of London.

Hlasování č. 177 na 22. schůzi ze dne 9. 9. 2011. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=54306>.

Hlasování č. 60, 7. září 2016. Novela z. o pomoci v hmotné nouzi. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=64044>.

Hlasování č. 49 na 37. schůzi ze dne 22. 8. 2008. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=51734>.

HOVORKA, L. (2018). *Rozhovor*.

KDU-ČSL (2010). *KDU-ČSL to lepší v nás*. Dostupné z: [https://www.kdu.cz/getattachment/8965795e-295d-4a1e-b2f8-24676c6358e3/Volebni-program-pro-volby-do-poslanecke-snemov-\(1\).aspx](https://www.kdu.cz/getattachment/8965795e-295d-4a1e-b2f8-24676c6358e3/Volebni-program-pro-volby-do-poslanecke-snemov-(1).aspx).

KENWORTHY, L. (2010). *Labour Market Activation*. Dostupné z: <https://lanekenworthy.files.wordpress.com/2014/07/2010labormarketactivation.pdf>.

KDU-ČSL (2006). *Klidná síla – volební program 2006*. Dostupné z: <https://www.kdu.cz/getattachment/6df00e14-9945-42ca-bce3-470b6b143390/Volebni-program-2006-2010.aspx>.

KOHOUTOVÁ, L. (2018). *Rozhovor*.

KOTÝNKOVÁ, M. (2009). *Reformy trhu práce a změny v systému sociální ochrany: od welfare k workfare*.

KSČM (2013). *Program pro budoucnost*. Dostupné z: <http://old.kscm.cz/uvodni-stranka/nas-program/volebni-program>.

MARKSOVÁ, M. (2016). *Stenografický zápis 49. schůze, 7. září 2016*. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/2013ps/stenprot/049schuz/s049037.htm#r2>.

MAZUCHOVÁ, L. (2008). *Stenografický zápis 30. schůze, 23. dubna 2008*. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/030schuz/s030046.htm#r1>.

Nález Pl. ÚS 1/12 ze dne 27. 11. 2012. 2012. Dostupné z: https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=pl-1-12_1.

Návrh zákona č. 382/2008 Sb., dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=5&ct=486&ct1=0>.

NEČAS, P. (2008). *Stenografický zápis 30. schůze, 23. dubna 2008*. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/030schuz/s030045.htm>.

ODS (2010). *Řešení, která pomáhají – podrobný volební program 2010*. Dostupné z: <http://web.ods.cz/docs/programy/volebni-program2010.pdf>.

ODS (2006). *Společně pro lepší život – volební program 2006*. Dostupné z: https://www.ods.cz/docs/programy/program_2006.pdf.

ODS (2013). *Volím pravici*. Dostupné z: <https://www.ods.cz/docs/programy/volebni-program-2013.pdf>. 2013.

OPÁLKA, M. (2008). *Stenografický zápis 37. schůze, 19. srpna 2008*. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/037schuz/37-1.html#q18>.

OPÁLKA, M. (2011). *Stenografický zápis 19. schůze, 8. června 2011*. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/019schuz/s019067.htm>.

PASTUCHOVÁ, J. (2014). *Stenografický zápis 23. schůze, 9. prosince 2014*. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/2013ps/stenprot/023schuz/s023170.htm#r5>.

PASTUCHOVÁ, J. (2016). *Stenografický zápis 44. schůze, 22. dubna 2016*. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/2013ps/stenprot/044schuz/s044288.htm#r8>.

PASTUCHOVÁ, J. (2018). *Rozhovor*.

PAZ-FUCHS, A. (2008). *Welfare to Work*. New York: Oxford University Press.

PEKAROVÁ ADAMOVIČ, M. (2018). *Rozhovor*.

Pozměňovací návrh poslance L. Hovorky k návrhu zákona č. 382/2008 Sb. 2008.

SABATIER, P. (1998). *The advocacy coalition framework: Revisions and relevance for Europe*. *Journal of European Public Policy*, 5.

SCRUTON, R. (1993). *Smysl konzervatismu*. Praha: Torst.

SEMELOVÁ, M. (2011). *Stenografický zápis 22. schůze, 1. září 2011*. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/022schuz/s022035.htm#r2>.

SEMELOVÁ, M. (2018). *Rozhovor*.

SHRAGGE, E. (1997). *Introduction*. In: E. Shragge, ed. 1997. *Workfare: Ideology for New Underclass*. Toronto: Garamond Press.

SIROVÁTKA, T. (2008). *Activation Policies under Conditions of Weak Governance: Czech and Slovak cases compared*.

SIROVÁTKA, T. (2016). *When workfare fails: post-crisis activation reform in the Czech Republic*.

SKLENÁK, R. (2011). *Stenografický zápis 22. schůze, 1. září 2011*. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/022schuz/s022038.htm#r8>.

SOBOTKA, B. (2011). *Stenografický zápis 22. schůze, 9. září 2011*. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/022schuz/s022107.htm#r5>.

Stenografický zápis 49. schůze 7. 9. 2016. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/2013ps/stenprot/049schuz/s049036.htm#r1>.

TOP 09 (2013). *Víme, kam jdeme*. Dostupné z: https://www.top09.cz/files/soubory/volebni-program-2013-do-poslanecke-snemovny_894.pdf. 2013.

Vládní stanovisko k senátnímu návrhu zákona 2014. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=7&ct=156&ct1=1>.

TOP 09 (2010). *Volební program*. Dostupné z: https://www.top09.cz/files/soubory/volebni-program-2010-do-poslanecke-snemovny_85.pdf. 2010.

VAN BERKEL, R., BORGHI, V. (2008). *The Governance of Activation*. *Social Policy and Society*. Volume 7, Issue 3.

VON MISES, L. (1998). *Liberalismus*. Praha: Ekopress.

WEIBLE, Ch. M., SABATIER, P. A. (2007). *The Advocacy Coalition Framework (Innovations and Clarifications)*. Dostupné z: https://collectivememory.fsv.cuni.cz/CVKP-29-version1-priloha_2_FF.pdf.

WEIBLE, Ch. M., SABATIER, P. A. (2006). *A Guide to the Advocacy Coalition Framework*. Dostupné z: <http://www.ucdenver.edu/academics/colleges/SPA/FacultyStaff/Faculty/Documents/Weible%20and%20Sabatier%20ACF%20chapter%20in%20Fischer%20et%20al.%202006.pdf>.

WEIBLE, Ch. M., SABATIER, P. A., MCQUEEN, K., (2009). Themes and Variations: Taking Stock of the Advocacy Coalition Framework. *The Policy Studies Journal*, Vol. 37, No. 1.

Wikipedia.org. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Poslaneck%C3%A1_sn%C4%9Bmovna_Parlamentu_%C4%8Cesk%C3%A9_republiky#Volby_2006.

Zápis z 23. schůze výboru pro sociální politiku konané dne 15. dubna 2015. Dostupné z: <http://www.psp.cz/doc/pdf/00/10/55/00105504.pdf>.

56. hlasování Senátu ČR na 19. schůzi dne 20. 3. 2014. Dostupné z: <http://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/hlasy?G=14375&O=9>.

Použité předpisy:

Zákon č. 382/2008 Sb.

Zákon č. 366/2011 Sb.

Zákon č. 367/2011 Sb.

Zákon č. 367/2016 Sb.

Zákon č. 111/2006 Sb.

Zákon č. 435/2004 Sb.

Institut sociologických studií

Projekt bakalářské práce

Jméno studenta/studentky: Markéta Šlechtová

Název práce v češtině: Postoje českých politických stran k institutu veřejné služby v České republice

Název v anglickém jazyce: Attitudes of Czech Political Parties with Respect to Public Service

Akademický rok vypsání: 2016/2017

Jazyk práce: čeština

Typ práce: Bakalářská

Ústav: Katedra veřejné a sociální politiky

Vedoucí: Mgr. Miriam Kotrusová, Ph.D.

Obor práce: Politologie a veřejná politika

Projekt bakalářské práce

A. Vymezení výzkumného problému

- *O čem práce bude – společenský / politický jev či problém*
- *Co se o daném jevu ví, co už je vyzkoumáno (návaznost na jiné práce, předchozí výzkum český i zahraniční). A co se naopak neví, kde vědění chybí (a chcete jej doplnit)*
- *Proč je zajímavé a užitečné se mu věnovat (pomoci vyřešit problém, zaplnit bílé místo, ověřit předchozí poznatky v novém kontextu...)*

Tato bakalářská práce se bude zabývat sociálně-politickými postoji českých politických stran k institutu veřejné služby v České republice. Sociálně-politické postoje politických stran obecně pramení z jejich primárních ideologických základů – přesvědčení a hodnot, na nichž jejich charakteristika stojí. Ty se v praxi projevují v činnostech politických stran, zejména formují jejich názorové pozice, které zaujímají, mimo jiné, k jednotlivým tématům sociální politiky, tedy i k veřejné službě. Identifikace těchto názorových pozic je důležitá, neboť hrají klíčovou úlohu v procesu vytváření veřejných politik.

Veřejná služba je v současné době velmi aktuální téma. Od 1. února 2017 totiž vstoupila v účinnost novela zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, která zakotvuje novou formu veřejné služby v České republice. Jedná se o společensky citlivý fenomén, což potvrzuje skutečnost, že otázka správného a spravedlivého nastavení politiky veřejné služby vyvolává mezi

českými politickými stranami značné názorové rozpory. Lze se domnívat, že uvedené rozpory reflektují samotné ideové základy sociální politiky těchto stran.

Veřejná služba, tedy pomoc obcím nebo dalším subjektům zejména v oblastech zlepšování životního prostředí, udržování čistoty ulic a jiných veřejných prostranství, pomoc v oblasti kulturního a sportovního rozvoje a sociální péče, byla uzákoněna v roce 2012. Avšak tato úprava byla poté zrušena nálezem Ústavního soudu České republiky Pl ÚS 1/12, ze dne 27. listopadu 2012, který ji označil za protiústavní. Nyní, od 1. února 2017, tak máme možnost v praxi sledovat „modifikovanou“ formu veřejné služby, která má na rozdíl od svého předchůdce obstát, ovšem již nyní vyvolává hodnotové střety napříč politickým spektrem. Není proto vyloučeno, že díky těmto hodnotovým střetům může i tato úprava narazit na jisté překážky při své realizaci. Z tohoto důvodu je vhodné na historický vývoj veřejné služby v České republice nahlížet v hodnotovém kontextu tvořeném přesvědčeními politických stran a po jeho analýze se zaměřit na aktuální názorové pozice k úpravě platící od 1. února 2017 a jejich charakteristiku.

B. Cíle práce

- *Explicitně formulováno, co chcete vyzkoumat, co má práce přinést, co je jejím posláním (zmapovat, popsat, vysvětlit, pochopit, navrhnout řešení, zhodnotit...)*
- *Může jich být více, ale ne moc (max. 3), mohou být strukturovány do více úrovní (cíle a podcíle)*

Zjistit aktuální postoje předních českých politických stran k principu, který je ve veřejné službě symbolizován, a k formě veřejné služby účinné od 1. února 2017.

Za použití teorie advokačních koalic charakterizovat přesvědčení hlavních českých politických stran v případě veřejné služby a odhalit možné koalice v této oblasti. Pomocí získaných závěrů pak analyzovat hlavní okamžiky ve vývoji institutu veřejné služby v České republice.

C. Výzkumné otázky

- *Rozpracování cílů do konkrétních otázek, de facto návod na postup v práci – co všechno vás bude zajímat (Jak vypadá A? Jak spolu souvisí B a C? V čem se liší D a E? Odpovídá F popsanému G?...)*
- *Měly by se opírat o teorie, na úrovni projektu stačí náznak (otázky pomáhají vybrat relevantní teorie, a naopak teorie nabízí konkrétní výzkumné otázky, na něž lze s její pomocí odpovídat)*

1. Jak české politické strany nahlíží na princip symbolizovaný v institutu veřejné služby a na současnou úpravu veřejné služby?
2. Jaká můžeme identifikovat přesvědčení v případě veřejné služby a jaké koalice lze vymezit?
3. Jak se přesvědčení projevila při tvorbě politiky veřejné služby v klíčových okamžicích vývoje její úpravy a z čeho pramení?

D. Základní teoretická východiska

- *Proč by to mělo takto vypadat? Proč by spolu měly souviset nějaké jevy? Z jakého obecnějšího vztahu to vychází? Kdo takové souvislosti/předpoklady formuloval? Kdo něco podobného zjistil (třeba i na zcela jiném tématu)?*
- *Ideálem je již nalezený teoretický koncept, rámec, který pomůže zodpovědět výzkumné otázky (ale dost studentů jej ve fázi projektu ještě nalezený nemá). Minimem je identifikace klíčových pojmů a vztahů, což pomůže směřovat hledání teorie.*

Mezi teoretická východiska této práce patří zejména veřejná služba, konzervatismus, liberalismus, socialismus, koncept workfare a teorie advokačních koalic (Sabatier, 1999).

E. Předběžný výzkumný plán

- *Jak chcete dosáhnout svých cílů? Jak budete hledat odpovědi na své otázky?*
- *Jaká budete potřebovat data a kde je seženete?*
- *Jak s daty budete pracovat?*
- *Jaká jsou omezení zvolených metod a dat? Co s jejich pomocí lze zjistit a co nikoliv?*

V práci budu používat některé aspekty teorie advokačních koalic, zejména pak koncept přesvědčení a koalic. Nejprve provedu analýzu hlavních zlomů ve vývoji veřejné služby v České republice. Poté odhalím přesvědčení hlavních českých politických stran v případě veřejné služby a identifikuji možné koalice (historicky i nyní), které se na její tvorbě podílejí. Následně historický vývoj vysvětlím v kontextu těchto přesvědčení.

V druhé části práce, která se bude zaměřovat na aktuální názory politických stran na veřejnou službu, se pokusím na základě získaných informací analyzovat současné postoje politických stran k tomuto institutu v nové podobě.

Tato práce bude vycházet z kvalitativní metodologie. Jako zdroj dat poslouží řada veřejně-politických dokumentů - relevantní právní předpisy a jiné prameny práva, odborné publikace v českém a anglickém jazyce, odborné články v českém a anglickém jazyce a statistická data. Dále budou použita primární data získaná pomocí hloubkového polostrukturovaného rozhovoru s členy či představiteli hlavních českých politických stran.

F. Seznam odborné literatury a zdrojů empirických dat

Alan Bullock & Maurice Shock (editors). The Liberal Tradition: From Fox to Keynes, Oxford: Clarendon Press, 1967.

ARNOLDOVÁ, Anna. Vybrané kapitoly ze sociálního zabezpečení. 3., přeprac. vyd. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 9788024613932.

BRACK, Duncan. a Ed RANDALL. Dictionary of liberal thought. London: Politico's Pub., 2007. ISBN 978-1-84275-167-1.

BROŽOVÁ, Dagmar. Společenské souvislosti trhu práce. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 8086429164.

BURKE, Edmund. Úvahy o revoluci ve Francii. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1997. ISBN 80-85959-23-2.

COHEN, G. A. Why not socialism?. Princeton: Princeton University Press, c2009. ISBN 0691143617.

DRHOVÁ, Zuzana, VESELÝ, Arnošt a Martin NEKOLA, ed. Analýza a tvorba veřejných politik: přístupy, metody a praxe. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2007. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 9788086429755.

G. D. H. COLE a INTRODUCTION.. BY ANDREW GAMBLE. The Palgrave archive edition of a history of socialist thought. [Reprod. en fac-sim.]. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2000. ISBN 140390264X.

GRAY, John. Liberalismus. Praha: Občanský institut, 1999. ISBN 80-86228-01-0.

GRIGSBY, Ellen. Analyzing politics: an introduction to political science. 4th ed. Belmont, CA: Wadsworth Cengage Learning, c2009. ISBN 0-495-50112-3.

HEYWOOD, Andrew. Politické ideologie. Praha: Eurolex Bohemia, 2005. Politologie (Eurolex Bohemia). ISBN 80-86861-71-6.

Heywood, Andrew (2012). Political Ideologies: An Introduction. Palgrave Macmillan. ISBN 0-23-036994-4.

JERÁBEK, Hynek. Úvod do sociologického výzkumu: skripta pro posl. fak. sociálních věd Univ. Karlovy. Praha: Karolinum, 1992. ISBN 8070666625.

KIRK, Russell. Konzervativní smýšlení. Praha: Občanský institut, 2000. ISBN 80-86228-03-7.

KUCHAŘ, Pavel. Trh práce: sociologická analýza. V Praze: Karolinum, 2007. ISBN 9788024613833.

LUX, Martin. Konzervatismus a liberalismus na pozadí percepce sociálního státu. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 1998. Working papers. ISBN 80-85950-46-4.

- MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém. Vyd. 3., upr. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 8086429083.*
- MAREŠ, Petr. *Sociologie nerovnosti a chudoby. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999. Základy sociologie. ISBN 8085850613.*
- NISBET, Robert a Z ANGL. PŘEL. JIŘÍ PILUCHA. *Konzervatismus: sen a realita. Praha: Občanský institut, 1993. ISBN 809001903X.*
- Obec a veřejná služba. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2010. ISBN 9788074210204.*
- POTŮČEK, Martin. *Sociální politika. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 808585001x.*
- POTŮČEK, Martin. *Veřejná politika. Upr., dopl. a aktualiz. vyd. v českém jazyce. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2005. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-86429-50-4.*
- Sabatier, P. A. (2007). *Theories of the policy process. Boulder, Colo.: Westview Press.*
- SASSOON, Donald. *One hundred years of socialism: the West European left in the twentieth century. New York: New Press, c1996. ISBN 1-56584-486-6.*
- SCRUTON, Roger. *Smysl konzervatismu. Praha: Torst, 1993. ISBN 80-85639-10-6.*
- ŠIK, Ota. *Socialismus dnes?. Praha: Academia, 1990. ISBN 80-200-0265-0.*
- VON MISES, Ludwig. *Liberalismus. Praha: Ekopress, 1998. ISBN 80-86119-08-4.*
- Weible, Ch. 2006. *An Advocacy Coalition Framework Approach to Stakeholder Analysis: Understanding the Political Context of California Marine Protected Area Policy. Journal of Public Administration Research and Theory, 17, 95–117.*
- Weible, Ch., Sabatier, P. 2007. *A Guide to the Advocacy Coalition Framework In Fischer, F., Miller, G., Sidney, M. (eds.): Handbook of Public Policy Analysis. Boca Raton: CRC Press.*
- Winthrop, Norman and Lovell, David W. "Varieties of Conservative Theory". In Winthrop, Norman. *Liberal Democratic Theory and Its Critics. Beckenham, Kent: Croom Helm Ltd., 1983 ISBN 0-7099-2766-5, ISBN 9780709927662.*
- Zafonte, M., & Sabatier, P. A. (1998). *Shared Beliefs and Imposed Interdependencies as Politics, 10(4), 473-505.*
- Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi*
- Nález Ústavního soudu ze dne 27. listopadu 2012 sp. zn. Pl. ÚS 1/12.*

H. Jména a podpisy studenta a vedoucího práce

Seznam příloh

Příloha č. 1: Informovaný souhlas (text)

Příloha č. 1: INFORMOVANÝ SOUHLAS

Informovaný souhlas s výzkumným rozhovorem

Byl/a jste požádán/a o poskytnutí rozhovoru Markétě Šlechtové, studentce oboru Politologie a veřejná politika na FSV UK pro její bakalářskou práci. Tato bakalářská práce se veřejnou službou v České republice a názory politických stran českého politického dění na ni.

Konkrétně má tato práce za cíl zjistit názory vybraných politických stran na nově zavedenou formu veřejné služby, která vstoupila v účinnost 1. února 2017 a která zavádí změnu v podobě výpočtu podpory v nezaměstnanosti z existenčního, nikoliv životního, minima, s možností navýšení podpory právě výkonem veřejné služby dle podmínek zakotvených v zákoně o pomoci v hmotné nouzi. Za pomoci takto získaných názorů se práce bude zabývat rozborem historických událostí, které k přijetí novely zákona o pomoci v hmotné nouzi vedly, jakož i k vyhodnocení možného dalšího vývoje, a to v kontextu základů teorie advokačních koalic.

Důvěrnost informací

S Vaším svolením bude tento rozhovor nahráván. Nahraný rozhovor bude přepsán a použit pro analýzu. Ani zvuková ani textová forma rozhovoru nebude žádným způsobem jako celek zveřejněna a veškeré citace, které budou v rámci výstupů výzkumu použity, nebudou obsahovat Vaše jméno ani jméno Vašeho zaměstnavatele.

Vaše rozhodnutí je pro mne závazné.

Prosím o Váš souhlas s provedením rozhovoru za výše uvedených podmínek. Vaše účast na rozhovoru je dobrovolná a můžete ji kdykoliv v jeho průběhu přerušit.

Pokud budete mít jakékoliv další dotazy ohledně mé bakalářské práce či rozhovoru, kontaktujte mne, prosím, na níže uvedené emailové adrese.

Datum konání rozhovoru:

Jména výzkumnice: Markéta Šlechtová

Podpis výzkumnice:

.....

Vaše jméno: .....

Váš podpis: .....

Kontakt:

slecma@centrum.cz